

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av förvaltningsprocesslagen och till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås det att bestämmelserna om bevisning i förvaltningsprocesslagen ska ändras så att de stämmer överens med de ändrade bestämmelser om bevisning som föreslagits i rättegångsbalken.

I propositionen beaktas typen av ärenden som avgörs vid förvaltningsdomstolarna och ärendenas särdrag. Målsättningen är att bestämmelserna om bevisning vid förvaltningsdomstolarna och de allmänna domstolarna inte ska skilja sig på andra sätt än de som beror på typen av ärenden som handläggs.

Enligt propositionen ska det i förvaltningsprocesslagen mer övergripande och detaljerat än för närvarande föreskrivas om centrala frågor som rör bevisning. Detta ska klargöra regleringen och stärka förvaltningsprocessens ställning som oberoende processform.

Förvaltningsprocesslagen ska innehålla bestämmelser om t.ex. vittnesjäv, vittnets tystnadsrätt och tystnadsplikt, inverkan av tyst-

nadsplikt som föreskrivs i någon annan lag på bevisningen samt hörande av en omyndig. Även centrala bestämmelser om hörande av sakkunniga, annat personligt hörande, syn, framläggande av handlingar eller föremål för domstolen samt ersättning för bevisningskostnader ska ingå i förvaltningsprocesslagen. Lagen ska också innehålla hänvisningar till bestämmelserna om bevisning i rättegångsbalken.

Till följd av ändringarna av bestämmelserna om bevisning i förvaltningsprocesslagen föreslås i propositionen dessutom ändringar i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar, förvaltningslagen, miljöskyddslagen och vattenlagen samt i vissa lagar som berör besvärsnämnder som handlägger besvär.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 juli 2015.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 NULÄGE OCH BEDÖMNING AV DET	4
2 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	6
3 FÖRSLAGENS KONSEKVENSER	8
4 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	8
5 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER	9
DETALJMOTIVERING	10
1 LAGFÖRSLAG	10
1.1 Förvaltningsprocesslagen	10
1.2 Lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar	23
1.3 Förvaltningslagen	23
1.4 Miljöskyddslagen	23
1.5 Vattenlagen	24
11 kap. Ansökningsförfarande	24
1.6 Lagen om besvärsnämnden för olycksfallsärenden	24
1.7 Lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden	24
1.8 Lagen om utkomstskydd för arbetslösa	24
12 a kap. Besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden	24
1.9 Lagen om besvärsnämnden för social trygghet	24
1.10 Lagen om besvärsnämnden för studiestöd	25
1.11 Lagen om rättsskyddsämnden för studerande	25
2 IKRAFTTRÄDANDE	25
LAGFÖRSLAG	26
1. Lag om ändring av förvaltningsprocesslagen	26
2. Lag om ändring av 13 § i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar	30
3. Lag om ändring av 40 § i förvaltningslagen	31
4. Lag om ändring av 207 § i miljöskyddslagen	32
5. Lag om ändring av 11 kap. 15 § i vattenlagen	33
6. Lag om ändring av 14 § i lagen om besvärsnämnden för olycksfallsärenden	34
7. Lag om ändring av 12 § i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden	35
8. Lag om ändring av 12 a kap. 5 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa	36
9. Lag om ändring av 14 § i lagen om besvärsnämnden för social trygghet	37
10. Lag om ändring av 12 § i lagen om besvärsnämnden för studiestöd	38
11. Lag om ändring av 8 § i lagen om rättsskyddsämnden för studerande	39
BILAGA	40
PARALLELLEXT	40
1. Lag om ändring av förvaltningsprocesslagen	40
2. Lag om ändring av 13 § i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar	49
3. Lag om ändring av 40 § i förvaltningslagen	50

4. Lag om ändring av 207 § i miljöskyddslagen	51
5. Lag om ändring av 11 kap. 15 § i vattenlagen	52
6. Lag om ändring av 14 § i lagen om besvärsnämnden för olycksfallsärenden	53
7. Lag om ändring av 12 § i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden.....	54
8. Lag om ändring av 12 a kap. 5 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa	55
9. Lag om ändring av 14 § i lagen om besvärsnämnden för social trygghet.....	57
10. Lag om ändring av 12 § i lagen om besvärsnämnden för studiestöd	59
11. Lag om ändring av 8 § i lagen om rättsskyddsämnden för studerande	60

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge och bedömning av det

För närvarande föreskrivs om hörande av vittne i 39 § i förvaltningsprocesslagen. Enligt den kan vid muntlig förhandling som vittne höras en person som åberopas av en part eller av den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet eller som besvärsmyndigheten anser det vara nödvändigt att höra. Paragrafen innehåller också bestämmelser om åberopande av en skriftlig vittnesberättelse av privat natur samt om hörande av en part under sanningsförsäkran. Dessutom räknas i paragrafen upp de bestämmelser i 17 kap. i rättegångsbalken som i tillämpliga delar även gäller inom förvaltningsprocessen.

Förvaltningsprocesslagen innehåller också bestämmelser om hörande av sakkunniga (40 §), syn (41 §), framläggande av handlingar och föremål (42 §), inspelande av hörande av ett vittne och en sakkunnig samt av en part under sanningsförsäkran (46 §), vittneskostnader (49 §) och ersättning för övriga bevisningskostnader (50 §).

För närvarande innehåller förvaltningsprocesslagen inte egna bestämmelser om t.ex. vittnesjävn, vittnets rätt att vägra vittna och inte heller om inverkan av tystnadsplikt som föreskrivs i någon annan lag på hörande av ett vittne. När det gäller hörande av ett vittne ingår för närvarande många viktiga omständigheter i hänvisningsbestämmelsen i 39 § 3 mom. i förvaltningsprocesslagen.

De bestämmelser om bevisning enligt 17 kap. i rättegångsbalken som nämns i hänvisningsbestämmelsen i förvaltningsprocesslagen lämpar sig emellertid inte till alla delar som sådana för tillämpning inom förvaltningsprocessen, och med stöd av hänvisningsbestämmelserna är det inte heller alltid klart till vilka delar och på vilka sätt de bestämmelser i rättegångsbalken som det hänvisas till ska tillämpas i förvaltningsdomstolarna.

Till exempel skiljer sig begreppet part inom förvaltningsprocessen från begreppet part inom tviste- eller brottmål. I ett förvaltningsprocessärende är på materiella grunder de som förvaltningsbeslutet är inriktat på el-

ler som direkt påverkas av det parter. På formella grunder är de som har anfört besvär över ett förvaltningsbeslut parter. Kretsen av materiella parter kan till exempel i ett miljöärende vara avsevärt större än kretsen av formella parter.

För ärenden som avgörs inom förvaltningsprocessen är det typiskt att de vanligen gäller sökande av ändring i myndigheternas avgöranden som rör utövning av offentlig makt. Besvärsmyndigheten har till uppgift att utreda om den berörda myndighetens avgörande motsvarar fakta och om det är lagenligt. Detta bottnar i kravet på att förvaltningen är lagenlig.

Den grundläggande bestämmelsen om besvärsmyndighetens utredningsskyldighet finns i 33 § i förvaltningsprocesslagen. Enligt 33 § ska besvärsmyndigheten se till att ärendet blir utrett och vid behov för en part eller den förvaltningsmyndighet som fattar beslutet ange den tilläggsutredning som ska företas i ärendet. Besvärsmyndigheten ska också på tjänstens vägnar skaffa utredning i sådan omfattning som en opartisk och rättvis behandling av ärendet och ärendets art kräver.

Rättskipningsärenden avgörs vid förvaltningsdomstolarna oftast genom ett uteslutande skriftligt förfarande med stöd av de handlingar som parten och myndigheten har lagt fram. I förvaltningen avgörs många ärenden för vars avgörande myndigheterna har information om till exempel personernas ekonomiska ställning eller hälsotillstånd eller om andra omständigheter som omfattas av bestämmelserna om tystnadsplikt. Inom förvaltningsprocessen har utgångspunkten varit att förvaltningsdomstolen har rätt att för avgörandet av ärendet få det material som den myndighet som har fattat beslutet har haft till sitt förfogande eller som den enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, nedan offentlighetslagen) eller någon annan lag hade haft rätt till trots bestämmelserna om tystnadsplikt.

Vid behov kan vid förvaltningsdomstolen även ordnas muntlig förhandling där parterna och företrädaren för den myndighet som fattat beslutet samt vittnen och sakkunniga kan

höras. Ett muntligt hörande är då ett sätt att utreda fakta och kompletterar det skriftliga rättegångsmaterialet.

Vid förvaltningsdomstolarna ordnas årligen sammanlagt några hundra muntliga förhandlingar. Om det vid den muntliga förhandlingen läggs fram information som enligt offentlighetslagen eller någon annan lag är sekretessbelagd, ordnas den muntliga förhandlingen helt eller delvis utan allmänhetens närvaro. Särskilt i ärenden som gäller miljö och markanvändning kan fakta även utredas genom syn.

I praktiken har det inom förvaltningsprocessen förekommit tolkningsproblem exempelvis i fråga om i vilket förhållande en person som är anställd hos en myndighet som hörs vid rättegången står till bestämmelserna om vittnesjäv. Bestämmelsen om en tjänstemans tystnadsplikt i rättegångsbalken har också lämnat rum för tolkning av hur den ska tillämpas till exempel när en domstol enligt offentlighetslagen eller någon annan lag har rätt att få en handling som innehåller motsvarande sekretessbelagda uppgifter.

I regeringspropositionen 46/2014 rd föreslås det att de bestämmelser om bevisning som rör de allmänna domstolarna ska revideras. De gällande hänvisningsbestämmelserna i förvaltningsprocesslagen kan inte tillämpas när de nya bestämmelserna i rättegångsbalken har trätt i kraft. Därför är det nödvändigt att parallellt med revideringen av bestämmelserna om bevisning i rättegångsbalken se över bestämmelserna om bevisning i förvaltningsprocesslagen.

Att se över bestämmelserna om bevisning i förvaltningsprocesslagen genom att enbart ändra de nuvarande hänvisningarna till hänvisningar till de nya bestämmelser som föreslås i propositionen 46/2014 rd skulle vara problematiskt på grund av att många av de nya bestämmelserna i rättegångsbalken åtminstone inte i sin föreslagna form lämpar sig för förvaltningsprocessen.

Därför är det nödvändigt att se över och precisera bestämmelserna om bevisning i förvaltningsprocessen, så att de beaktar särdragen hos de ärenden som avgörs i förvaltningsprocessen. I bestämmelserna om bevisning inom förvaltningsprocessen är det nödvändigt att beakta även förvaltningspro-

cesslagens övriga bestämmelser om utredning av ett ärende och muntlig förhandling, så att bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen bildar en så klar helhet som möjligt.

Avsikten är att vid den genomgripande revidering av förvaltningsprocesslagen som är aktuell vid justitieministeriet närmare bedöma bestämmelserna om bevisning inom förvaltningsprocessen. Den processarbetsgrupp som berett revideringen utredde behovet av att ändra bestämmelserna om bevisning liksom de övriga förfarandebestämmelserna genom en enkät till personalen vid förvaltningsdomstolarna våren 2008 (Nuläge och utvecklingsbehov inom förvaltningsprocessen. Rapport om en enkät till personalen vid förvaltningsdomstolarna. Justitieministeriets utlåtanden och utredningar 2008:18) och en enkät till de rättegångsombud och rättegångsbiträden som var verksamma vid förvaltningsdomstolarna våren 2009 (Nuläge och utvecklingsbehov inom förvaltningsprocessen. Rapport om en enkät till ombud och biträden. Justitieministeriets utlåtanden och utredningar 2009:17).

Av enkätsvaren framgår det att man ansåg att det fanns behov av att i förvaltningsprocesslagen ersätta hänvisningsbestämmelserna genom direkt inkludering av de centrala bestämmelserna om bevisning. Då kan typen av ärenden som handläggs vid förvaltningsdomstolarna och särdragen hos förvaltningsprocessen beaktas i dessa bestämmelser. Å andra sidan ansåg särskilt rättegångsombuden och rättegångsbiträdena att det är viktigt att de bestämmelser om bevisning som tillämpas vid förvaltningsdomstolarna och de allmänna domstolarna är enhetliga.

I mellanbetänkandet från processarbetsgruppen för förvaltningsprocessen konstateras det att särskilt frågor som rör vittnesjäv och vittnens tystnadsplikt har blivit problematiska i förvaltningsprocessen (Utveckling av förvaltningsprocessen. Processarbetsgruppens mellanbetänkande. Justitieministeriets arbetsgruppsbetänkande 2009:19). I utlåtandena om mellanbetänkandet understöddes precisering av bestämmelserna om bevisning. I många utlåtanden ansågs det att man i bestämmelserna om bevisning i förvaltningsprocesslagen ska stryka hänvisningarna till

17 kap. i rättegångsbalken eller åtminstone minska hänvisningsbestämmelserna. (Utveckling av förvaltningsprocessen. Sammandrag av utlåtandena om processarbetsgruppens mellanbetänkande. Justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 2010:63).

Processarbetsgruppen föreslog i sitt slutliga betänkande en ny lag om rättegången i förvaltningsärenden (Rättegången i förvaltningsärenden. Justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 2011:4). Beredningen av en ny lag utifrån arbetsgruppens betänkande och yttrandena om den är aktuell vid justitieministeriet. Avsikten är att en regeringsproposition lämnas till riksdagen under valperioden 2015–2019.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

I detta skede är målet att i bestämmelserna om bevisning i förvaltningsprocesslagen göra de ändringar som är nödvändiga på grund av revideringen av bestämmelserna om bevisning i rättegångsbalken.

Enligt propositionen ska det i förvaltningsprocesslagen föreskrivas om situationer där vittnen höras, vittnesjäv, vittnets tystnadsrätt och tystnadsplikt, inverkan av tystnadsplikt som föreskrivs i någon annan lag på bevisningen, vittnets skyldighet att motivera sin vägran, annat personligt hörande samt hörande av en omyndig.

Även centrala bestämmelser om hörande av sakkunniga, syn, framläggande av handlingar eller föremål för domstolen, kallelse till muntlig förhandling, inspelande och inspelning av muntlig förhandling samt ersättning för vittnenas kostnader ska ingå i förvaltningsprocesslagen.

I bestämmelserna om bevisning i förvaltningsprocesslagen ska dock fortfarande även ingå hänvisningar till bestämmelserna om bevisning i rättegångsbalken. Hänvisningarna ska ses över så att de motsvarar de föreslagna bestämmelserna i regeringspropositionen 46/2014 rd. Hänvisningarna ska gälla till exempel vissa förbud mot att vittna, vittnesförsäkran, hörande av ett vittne via datanätet samt påföljder för vittnet i det fall att han eller hon vägrar att vittna eller utan laga hinder uteblir från ett sammanträde.

I förvaltningsprocesslagens bestämmelser om bevisning ska begreppet besvärmyndighet användas som nu. I praktiken hör handläggningen av förvaltningsprocessärenden nuförtiden i huvudsak till förvaltningsdomstolarna. Förvaltningsprocessärenden handläggs dock också av nämnder som tillsatts för att handlägga besvärärenden samt i vissa undantagsfall även av förvaltningsmyndigheter. Enligt förvaltningsprocesslagen tillämpas förvaltningsprocesslagens bestämmelser om muntlig förhandling och bevisning endast vid domstolar, men i den övriga lagstiftningen finns det några undantag från denna bestämmelse.

Det centrala innehållet i förvaltningsprocesslagens bestämmelse om vittnesjäv ska motsvara motsvarande bestämmelse i rättegångsbalken, men i den förstnämnda ska det beaktas att vid förvaltningsprocessärenden deltar vanligen även den myndighet som fattat beslutet och som inte betraktas som part i rättegången.

I en rättegång som gäller ett förvaltningsprocessärende kan även andra myndigheter som inte betraktas som parter vara delaktiga. Det kan till exempel vara fråga om en tillsynsmyndighet med rätt att överklaga hos förvaltningsdomstolen ett förvaltningsbeslut som en annan myndighet har fattat.

I ärenden som gäller tvångsomhändertagande av barn och i andra förvaltningstvistemål är det vid förvaltningsdomstolen fråga om handläggning av ett ärende som inlett genom en ansökan och inte om sökande av ändring i ett förvaltningsbeslut. Då deltar i rättegången den myndighet som lämnat in ansökan eller den myndighet som är föremål för den andra partens yrkanden.

I rättegången kan även flera myndigheter vara delaktiga.

Enligt förslaget kan en person som vid samma rättegång företräder den myndighet som fattat beslutet eller som annars är delaktig i rättegången inte höras som vittne. Preciseringsen som gäller myndighetsföreträdare klargör åberopandet av vittnen inom förvaltningsprocessen till exempel i barnskyddsärenden.

Inom förvaltningsprocessen kan inte heller en person vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet rör direkt höras som vittne, även om

han eller hon inte deltar i rättegången. En sådan person kan i enlighet med bestämmelsen om annat personligt hörande vid behov höras vid muntlig förhandling.

Vittnets tystnadsrätt ska inom förvaltningsprocessen bestämmas på samma sätt som vid de allmänna domstolarna. För tydlighetens skull ska bestämmelserna om vittnets rätt att vägra vittna inbegripas i förvaltningsprocesslagen. I de föreslagna bestämmelserna ska också administrativa påföljder av straffkaraktär beaktas.

Även förvaltningsprocesslagens bestämmelser om vittnets tystnadsplikt ska i huvudsak motsvara motsvarande bestämmelser i rättegångsbalken. I förvaltningsprocesslagen ska det ingå en uttrycklig bestämmelse om tystnadsplikt som rör besvärmyndighetens beslutsöverläggning. I övrigt föreskrivs det huvudsakligen om vittnets tystnadsplikt genom att hänvisa till bestämmelserna i 17 kap. i rättegångsbalken. De bestämmelser som det hänvisas till ska till exempel gälla medlares, rättegångsombuds, rättegångsbiträdens och prästers tystnadsplikt.

I förvaltningsprocesslagen ska det dock inte hänvisas till rättegångsbalkens bestämmelser om inverkan av tystnadsplikten för tjänstemän eller andra som utövar offentlig makt på bevisningen. Däremot ska det i förvaltningsprocesslagen separat föreskrivas om hörande av ett vittne i fråga om en omständighet som omfattas av hans eller hennes tystnadsplikt som föreskrivs i någon annan lag. Att höra ett vittne ska då endast vara möjligt om det är nödvändigt för att utreda ärendet eller om den till vars förmån tystnadsplikten har föreskrivits samtycker till vittnandet. Vittnet får dock inte höras om en omständighet som omfattas av tystnadsplikten, om hörandet strider mot ett synnerligen viktigt allmänt intresse eller ett barns bästa eller mot något annat synnerligen viktigt enskilt intresse, utom om avstående från hörande äventyrar en rättvis rättegång.

Förvaltningsprocesslagens bestämmelse om tystnadsplikten inverkan på bevisningen ska också gälla hörande av läkare eller andra yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården som vittne vid en förvaltningsdomstol. Förslaget avviker från rättegångsbalkens bestämmelser, enligt vilka läkare och

vissa andra yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården inte utan personens samtycke får vittna om känslig information om personens eller hans eller hennes familjs hälsotillstånd eller om någon annan hemlighet som personen eller familjen har och om vilken läkarna och de andra yrkesutbildade personerna inom hälso- och sjukvården har fått kännedom genom sin ställning eller uppgift. Vid brottmål kan domstolen dock förpliktade yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården att vittna, om det är fråga om ett allvarligt brott.

Inom förvaltningsprocessen är en medicinsk utredning nödvändig för avgörandet av ärendet särskilt i ärenden som rör psykisk hälsa och där det är fråga om förordnande av vård mot personens vilja. Den är vanligen också nödvändigt exempelvis i ärenden som gäller invalidpension och olycksfallsförsäkring samt i vissa fall även i andra ärenden där en medicinsk bedömning är av central betydelse för att kunna träffa ett lagenligt avgörande i ärendet. Vanligen får domstolen den behövliga medicinska redogörelsen som ett skriftligt utlåtande, och det finns inget behov av att höra läkaren vid en muntlig förhandling. Vid behov kan läkaren även höras muntligen som sakkunnig.

I praktiken kan hörande av en läkare som vittne komma i fråga till exempel i barnskyddsärenden, men eventuellt kan det bli aktuellt också i andra ärenden. I de föreslagna bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen ska hörande av ett vittne om sådant som omfattas av vittnets tystnadsplikt begränsas till endast det som är nödvändigt för att kunna utreda ärendet. Även då får vittnet inte höras om en omständighet som omfattas av vittnets tystnadsplikt, om hörandet strider mot ett synnerligen viktigt allmänt intresse eller ett barns bästa eller mot något annat synnerligen viktigt enskilt intresse, utom om avstående från hörande äventyrar en rättvis rättegång.

Inom förvaltningsprocessen har hittills hörandet av en part inte delats in i hörande i bevissyfte och annat hörande. En sådan indelning föreslås inte heller i de nya bestämmelserna om bevisning i förvaltningsprocesslagen. Därför ska det inte hänvisas till bestämmelsen om att höra en part i bevissyfte i

rättegångsbalkens 17 kap. i 26 §, men parten ska liksom nu kunna höras muntligen vid rättegången med stöd av 34 och 37 § i förvaltningsprocesslagen.

Avsikten är att stryka bestämmelserna om att höra en part under sanningsförsäkran ur rättegångsbalkens bestämmelser om bevisning. Det föreslås att motsvarande bestämmelser stryks ur såväl förvaltningsprocesslagen som ur det fåtal lagar om handläggning av förvaltningsärenden där hörande av en part under sanningsförsäkran nämns. I praktiken har bestämmelsen om att höra en part under sanningsförsäkran inte just tillämpats vid förvaltningsdomstolarna.

I förvaltningslagen och några andra lagar om handläggning av förvaltningsärenden finns det för närvarande bestämmelser om muntligt hörande av ett vittne som sker som handräckning vid förvaltningsdomstolen. I dessa lagar nämns också vittnesed. Det föreslås att detta omnämmande ska strykas, eftersom domstolarna avstår från bruket av vittnesed.

Dessutom föreslås det i denna proposition att lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar (381/2007) ska ändras, så att hänvisningen till strafflagen när det gäller en närstående till en person som hörs vid en rättegång ska ändras till en hänvisning till en bestämmelse i rättegångsbalkens 17 kap. där det ska fastställas vilka som betraktas som närstående till personen i en bevissituation.

Ytterligare ska nödvändiga ändringar av hänvisningsbestämmelserna göras i vissa lagar som berör besvärsnämnder som handlägger besvär.

3 Förslagets konsekvenser

Förslagen ska klargöra lagstiftningen, men i praktiken kommer de inte att innebära väsentliga förändringar i nuläget. Propositionen har inga organisatoriska eller ekonomiska konsekvenser. Förslagen inverkar inte heller på parternas kostnader för rättegången.

4 Beredningen av propositionen

Regeringens proposition har beretts utifrån processarbetsgruppens och bevisningskommissionens förslag samt yttrandena om dem.

Förslaget sändes på remiss till 33 remissinstanser. Av dem lämnade 24 ett yttrande. Den största delen av yttrandena var positiva men högsta förvaltningsdomstolen förhöll sig kritiskt till förslaget.

Den 26 september 2007 tillsatte justitieministeriet en kommission för utveckling av förvaltningsprocessen. Den 6 februari 2008 tillsattes en arbetsgrupp (processarbetsgruppen) för att hjälpa kommissionen och den fick i uppgift att utreda och bedöma hur de nuvarande bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen fungerar och vilka behoven att ändra och komplettera dem är.

Processarbetsgruppen granskade i sitt mellanbetänkande (Utveckling av förvaltningsprocessen. Processarbetsgruppens mellanbetänkande. Justitieministeriets arbetsgruppsbetänkande 2009:19) och sitt slutliga betänkande (Rättegången i förvaltningsärenden. Processarbetsgruppens betänkande. Justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 2011:4) även bestämmelserna om bevisning inom förvaltningsprocessen.

I sitt slutliga betänkande föreslog processarbetsgruppen en ny lag om förfarandet inom förvaltningsprocessen. Den nya lagen skulle innehålla mer detaljerade bestämmelser om bevisning än de nuvarande. I de bestämmelser om bevisning som arbetsgruppen föreslog ingick dock också hänvisningar till bestämmelserna om bevisning i rättegångsbalken (Rättegången i förvaltningsärenden. Processarbetsgruppens betänkande. Justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 2011:4).

I utlåtandena om processarbetsgruppens mellanbetänkande och slutliga betänkande ställde man sig huvudsakligen positiv till arbetsgruppens förslag som rörde bevisning (Utveckling av förvaltningsprocessen. Sammandrag av utlåtandena om processarbetsgruppens mellanbetänkande. Justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 2010:63 samt Rättegången i förvaltningsärenden. Sammandrag av utlåtandena om processarbetsgruppens slutbetänkande. Justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 2011:40). I några utlåtanden ansågs det att man bör stryka hänvisningar till rättegångsbalken ännu mer än vad som föreslagits. Vid justitieministeriet pågår den fortsatta beredningen av processarbetsgruppens förslag.

Den 15 november 2010 tillsatte justitieministeriet en kommission som hade till uppgift att utarbeta ett förslag till revidering av rättegångsbalkens 17 kap. och den lagstiftning om bevisning i de allmänna domstolarna som hänför sig till det. I bevisningskommissionens betänkande ingick också preliminära förslag till ändring av förvaltningsprocesslagens bestämmelser om bevisning samt till ändringar i anslutning till dem i förvaltningslagen, miljöskyddslagen och vattenlagen (Bevisning i allmänna domstolar. Justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 2012:69).

I några av utlåtandena om kommissionens betänkande gavs också utlåtanden om bestämmelserna om bevisning i förvaltningsprocessen (Bevisning i allmänna domstolar. Remissammanställning. Justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 2013:30). I dessa utlåtanden ansågs det vara viktigt att be-

stämmelserna om bevisning som rör förvaltningsprocessen bereds så att särdragen hos förvaltningsprocessen beaktas i förvaltningsprocesslagens bestämmelser om bevisning.

Förslaget till regeringsproposition om bestämmelserna om bevisning inom förvaltningsprocessen har beretts utifrån de förslag som nämns ovan och utlåtandena om dem som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet.

5 Samband med andra propositioner

Propositionen hänger samman med regeringens proposition med förslag till revidering av rättegångsbalkens 17 kap. och av den lagstiftning om bevisning i de allmänna domstolarna som har samband med den (RP 46/2014 rd) och är avsedd att handläggas i anslutning till den.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Förvaltningsprocesslagen

21 §. Fullmakt för en ombud. Paragrafen ska kompletteras, så att ett sådant rättegångsbiträde med tillstånd som avses i lagen om rättegångsbiträden med tillstånd (715/2011) jämföras med en advokat och ett allmänt rättsbiträde.

33 §. Utredning av ett ärende. Till paragrafens 1 mom. fogas en precisering om att en myndighet som annars är delaktig i rättegången jämställs med den myndighet som fattat beslutet. Det kan vara fråga om exempelvis en tillsynsmyndighet som har rätt att anföra besvär över ett förvaltningsbeslut.

Paragrafens 2 mom. motsvarar den gällande lagen.

33 a §. Skyldighet att lägga fram utredning. Paragrafen ska innehålla bestämmelser om skyldigheten att infinna sig i domstolen för att höras samt att lägga fram föremål och handlingar för domstolen eller tillåta syn. Det centrala innehållet i paragrafen motsvarar 17 kap. 9 § 1 och 2 mom. i rättegångsbalken.

Enligt 1 mom. i paragrafen är var och en skyldig att infinna sig i domstolen för att höras samt att tillåta syn eller att lägga fram för domstolen sådana föremål eller handlingar som avses i 42 §, om inte något annat föreskrivs i lag. Det centrala innehållet i bestämmelsen motsvarar 17 kap. 9 § 1 mom. i rättegångsbalken. Inom förvaltningsprocessen är det vid hörande av vittnen och andra personer, förrättning av syn samt framläggande av handlingar och föremål fråga om sådan utredning av ärende som avses i 33 § i förvaltningsprocesslagen.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs det om undantag från den skyldighet som avses i 1 mom. Om en person har skyldighet eller rätt att vägra vittna i domstol, kan han eller hon inte åläggas att lägga fram en handling eller ett föremål eller att tillåta att syn förrättas för att lägga fram en utredning om en omständighet som omfattas av tystnadsplikt eller tystnadsrätt. Det centrala innehållet i momen-

tet motsvarar 17 kap. 9 § 2 mom. i rättegångsbalken.

39 §. Hörande av vittnen. Paragrafen ska innehålla en grundläggande bestämmelse om förvaltningsdomstolens möjlighet att höra ett vittne. Den grundläggande bestämmelsen ska i huvudsak stämma överens med det gällande 1 mom. Bestämmelsen om en skriftlig vittnesberättelse av privat natur ändras dock så att vittnet ska höras muntligen endast om detta behövs för att utreda ärendet.

Enligt paragrafen kan vid rättegången höras en person som åberopas av en part eller av den myndighet som fattat beslutet eller som förvaltningsdomstolen anser det vara nödvändigt att höra. Till paragrafen fogas en precisering om att en myndighet som annars är delaktig i rättegången jämställs med den myndighet som fattat beslutet.

Initiativet till att höra vittnet kan tas av en rättegångspart, men domstolen kan också på eget initiativ höra vittnet. Domstolens uppdrag är att pröva om hörandet av vittnet är nödvändigt för utredningen av ärendet. Även i det fallet att parten åberopar ett vittne beslutar domstolen om hörandet av vittnet.

Den sista meningen i paragrafen gäller muntligt hörandet av vittnet i det fall att en skriftlig vittnesberättelse åberopas i ärendet. Enligt förslaget begränsas hörandeskyldigheten endast till situationer där muntligt hörande behövs för att utreda ärendet. Dessutom förtydligas ordalydelsen i meningen.

Vanligen behövs inget muntligt hörande om det inte framkommit något som ger skäl att misstänka den skriftliga vittnesberättelsens trovärdighet. Bedömningen av ärendet påverkas dock också av de övriga rättegångsparternas eventuella begäran att få förhöra ett vittne som avgett en skriftlig vittnesberättelse. Ett muntligt hörande behövs inte heller om den skriftliga vittnesberättelsen inte är av betydelse för avgörandet av ärendet eller om en annan utredning i ärendet kan fås på ett enklare eller billigare sätt.

Paragrafen ska inte längre innehålla bestämmelser om hörande av en part under sanningsförsäkran. Parten ska höras vid muntlig förhandling enligt 37 § i förvalt-

ningsprocesslagen liksom nu. Möjligheten att höra en part under sanningsförsäkran enligt gällande 39 § 2 mom. har inte just tillämpats vid förvaltningsdomstolarna. I regeringens proposition om bestämmelserna om bevisning i rättegångsbalken föreslås det att den motsvarande bestämmelsen om hörande av en part under sanningsförsäkran ska strykas ur rättegångsbalken, eftersom bestämmelsen endast sällan har tillämpats vid de allmänna domstolarna.

Vid rättegångar som rör tvistemål har bestämmelserna om hörande av en part i bevis syfte haft praktisk betydelse. Inom förvaltningsprocessen har det inte ansetts vara en tydlig indelning att dela in det muntliga hörandet av en part i hörande i bevis syfte och annat hörande. Därför ska förvaltningsprocesslagen fortsättningsvis inte innehålla bestämmelser om hörande av en part i bevis syfte.

39 a §. Jäv för vittne. Paragrafen är ny. För närvarande föreskrivs om vittnesjäv genom att hänvisa till rättegångsbalken.

Rättegångsbalkens bestämmelser om vittnesjäv har inte problemfritt lämpat sig som sådana för förvaltningsprocessen, men inom rättspraxisen har det utformats vissa tolkningsriktlinjer för tillämpningen av dem. I praktiken har det förekommit tolkningsproblem särskilt i fråga om huruvida de tjänstemän eller förtroendemän som är anställda hos den myndighet som har fattat beslutet eller som är part är förhindrade på grund av jäv att vara vittnen i ett förvaltningsprocessärende.

Utgångspunkten vid förvaltningsdomstolarna liksom vid de allmänna domstolarna är att som vittne kan höras andra utom parter i målet. Man strävar inte efter att trygga vittnets tillförlitlighet genom bestämmelser om vittnesjäv, utan utifrån fri bevisprövning kan domstolen i sin prövning ta hänsyn till sådana omständigheter som kan minska vittnesberättelsernas tillförlitlighet. Därför utgör till exempel ett nära släktskap till en part inte vittnesjäv. I vissa fall kan vissa personer dock jämsställas med en part när vittnets jävighet prövas. Sådana personer är till exempel partens lagliga företrädare samt s.k. självständiga intervenienter.

Syftet med bestämmelserna om bevisning är att trygga domstolarnas möjlighet att av

personer utanför rättegången genom personbevisning få sådan information som behövs om fakta för avgörande av ärendet. Inom förvaltningsprocessen har domstolen också skyldighet enligt officialprincipen att se till att ärendet utreds. Därför finns det skäl att så snävt som möjligt avgränsa de situationer där vittnena är jäviga.

Enligt *1 mom.* i den föreslagna paragrafen kan som vittne inte höras en enskild part som är part i rättegången, inte heller någon annan person vars rätt, fördel eller skyldighet det ärende som är föremål för rättegången direkt gäller och inte heller deras lagliga företrädare.

Bestämmelsen ska inte gälla en myndighets lagliga företrädare ens när myndigheten är part i ett ärende. I *2 mom.* bestäms om jäv för myndighetsföreträdare.

Om en person, vars rätt, fördel eller skyldighet rör av ärendet endast indirekt, är med i rättegången som intervenient kan en sådan person och personens lagliga företrädare höras som vittne. Däremot kan en så kallad självständig intervenient inte höras som vittne, eftersom ärendet direkt rör hans eller hennes rätt, fördel eller skyldighet. Som vittne kan inte heller höras en person som inte är med i rättegången, men som har ett sådant direkt intresse i ärendet att personen om han eller hon vill kunde vara med som så kallad självständig intervenient.

Enligt *2 mom.* i paragrafen får som vittne inte heller höras en person som vid samma rättegång för talan för och företräder den myndighet som fattat beslutet eller som annars är delaktig i rättegången.

I ett besvärärende betraktas den myndighet som fattat beslutet eller myndighetens företrädare inte som en part, men denna myndighet hörs i rättegången. Vid förvaltningsdomstolarna handläggs exempelvis också ärenden som rör tvångsomhändertagande av barn och andra förvaltningstvistemål där det inte finns något förvaltningsmyndighetsbeslut och som inleds vid förvaltningsdomstolen på ansökan.

Den föreslagna bestämmelsen medför en ändring av den nuvarande lagstiftningen. För närvarande är utgångspunkten i rättspraxisen att deltagande i fattandet av ett beslut som är föremål för besvär inte i sig utgör jäv. Den

myndighet som fattat beslutet har vanligen inte ställning som part i rättegången, så dess företrädare kan höras som vittne.

Om staten är part i målet och om det föreskrivs i lag om företrädande av staten i vissa ärenden vid en rättegång, har denna lagliga företrädare betraktats som jävigt vittne. Kommunstyrelsen är kommunens lagliga företrädare. Kommunstyrelsens ledamöter och kommundirektören har i rättspraxis betraktats som jäviga vittnen åtminstone i kommunala besvärärenden som hör till kommunens allmänna sektor, eftersom kommunen då har betraktats som en part. I vissa fall har även vissa av kommunens förtroendemän betraktats som jäviga vittnen, om det har ansetts att de delegerats uppgiften att vara kommunens lagliga företrädare i det berörda ärendet.

Enligt förslaget ska ledamöterna i kommunstyrelsen, kommunfullmäktige eller en kommunal nämnd inte längre på grund av denna ställning betraktas som jäviga vittnen. Andra personer som direkt med stöd av en lag och utan separat fullmakt på grundval av sin ställning kan företräda en myndighet vid en rättegång, men som inte för talan för myndigheten i den berörda rättegången, ska inte heller betraktas som jäviga. Således kommer kretsen av jäviga att bli snävare än för närvarande. De tjänstemän som deltagit i fattandet av ett myndighetsbeslut ska inte heller i fortsättningen betraktas som jäviga vittnen, om inte den berörda tjänstemannen är myndighetens företrädare vid rättegången. Med tanke på utredandet av fakta är det viktigt att myndigheten utser endast en person som för myndighetens talan vid den muntliga förhandlingen. En person som företräder myndigheten vid den muntliga förhandlingen betraktas som jävig, liksom även en tjänsteman som vid samma rättegång på myndighetens vägnar har avgett ett skriftligt utlåtande.

Om domaren i det ärende som behandlas eller partens ombud eller biträde åberopas som vittne, ska de bestämmelser enligt 17 kap. 31 § i rättegångsbalken som nämns i hänvisningsbestämmelsen i 39 f § tillämpas på bedömningen av om hörande av dem behövs samt på ombudets och biträdets skyldighet att avstå från sin uppgift. Då tillämpas på domarjäv de bestämmelser om domarjäv enligt 13 kap. i rättegångsbalken som nämns

i hänvisningsbestämmelsen i 76 § i förvaltningsprocesslagen.

39 b §. Vittnets tystnadsrätt. Paragrafen är ny. För närvarande föreskrivs i förvaltningsprocesslagen om vittnets tystnadsrätt genom en hänvisning till rättegångsbalken.

Enligt 1 mom. ska en närstående till en part ha rätt att vägra vittna på samma sätt som för närvarande. Definitionen av närstående motsvarar den bestämmelse som föreslås i 17 § 1 mom. i 17 kap. i rättegångsbalken. Med en närstående avses en parts nuvarande eller tidigare make eller nuvarande sambo, syskon, släkting i rätt upp- eller nedstigande led eller en person som har någon annan motsvarande nära relation till parten som kan jämföras med ett parförhållande eller släktskap.

Paragrafens 2 mom. ska innehålla en bestämmelse som motsvarar 17 kap. 17 § 2 mom. i rättegångsbalken. Om en närstående som avses i 1 momentet samtycker till att vittna vid domstol får samtycket inte återkallas, om inte något annat följer av någon annan tystnadsplikt eller tystnadsrätt enligt denna lag.

Enligt 3 mom. har dessutom varje vittne rätt att vägra vittna till den del detta skulle kunna röja information som avses i 1–3 punkten i momentet.

Enligt 1 punkten får ett vittne för det första vägra berätta en omständighet om det kan leda till att han eller hon eller hans eller hennes närstående riskerar ett åtal eller en administrativ påföljd av straffkaraktär. Till denna del bygger tystnadsrätten på att ingen är förpliktad att bidra till att han eller hon konstateras vara skyldig till en brottsrättsligt straffbar gärning eller att han eller hon påförs en administrativ straffpåföljd. Den motsvarande bestämmelsen för de allmänna domstolarna ska finnas i 17 kap. 18 § i rättegångsbalken.

Enligt 2 punkten i momentet får ett vittne vägra berätta även affärs- eller yrkeshemligheter. Sådana är affärs- eller yrkeshemligheter som avses i 24 § 1 mom. 17 och 20 punkten i offentlighetslagen och företagshemligheter enligt definitionen i 30 kap. 11 § i strafflagen. Vittnets rätt att vägra är dock inte ovillkorlig till denna del. På de villkor som nämns i lagen kan domstolen förplikta ett vittne att även berätta en sådan hemlighet. Den motsvarande bestämmelsen för de all-

männa domstolarna ska finnas i 17 kap. 19 § i rättegångsbalken.

Enligt 3 punkten ska vittnet också ha rätt att vägra vittna om information som omfattas av källskydd som tryggas i 16 § i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation (460/2003). Den motsvarande bestämmelsen för de allmänna domstolarna ska finnas i 17 kap. 20 § i rättegångsbalken.

I 4 mom. föreskrivs att ett anonymt vittne som avses i 17 kap. 33 § i rättegångsbalken får vägra vittna till den del detta skulle kunna röja hans eller hennes identitet eller kontaktinformation. Motsvarande bestämmelse för de allmänna domstolarna finns i 17 kap. 21 § 1 mom. i rättegångsbalken.

Den anonyma bevisning som föreslås i regeringens proposition om bestämmelserna om bevisning i rättegångsbalken ska endast vara möjlig i brottmål. I förvaltningsprocesslagen ska det inte hänvisas till rättegångsbalkens 17 kap. 33 §, som gäller hörande av ett anonymt vittne i brottmål. För ett anonymt vittne är det dock viktigt att förvaltningsprocessen inte kan utnyttjas för att utreda hans eller hennes identitet. Motsvarande reglering gäller i rättegångsbalken handläggning av tvistemål.

39 c §. Vittnets skyldighet att vägra vittna. Paragrafen är ny. För närvarande föreskrivs i förvaltningsprocesslagen om vittnets tystnadsplikt genom en hänvisning till rättegångsbalken.

Enligt 1 mom. får ingen vittna om innehållet i besvärsmyndighetens beslutsöverläggning. Paragrafen motsvarar 17 kap. 11 § 1 mom. i rättegångsbalken. Innehållet i förslaget motsvarar den gällande regleringen.

Paragrafens 2 mom. hänger samman med det anonyma vittne som avses i 17 kap. 33 § i rättegångsbalken. Alla andra än det anonyma vittnet ska vara skyldiga att vägra vittna till den del detta skulle kunna röja det anonyma vittnets identitet eller kontaktinformation. Enligt rättegångsbalken ska anonym bevisning vara möjlig endast i brottmål, men ur det anonyma vittnets perspektiv är det viktigt att hans eller hennes identitet och kontaktinformation skyddas även vid handläggningen av förvaltningsprocessärenden. Förslaget motsvarar rättegångsbalkens 17 kap. 21 § 2

mom., som vid sidan av brottmål också gäller handläggning av tvistemål.

I paragrafens 3 mom. hänvisas det till flera bestämmelser om att vägra vittna i 17 kap. i rättegångsbalken.

Enligt 17 kap. 10 § i rättegångsbalken får man inte vittna om uppgifter som är sekretessbelagda på grund av statens säkerhet, eller därför att de gäller relationer till andra stater eller till internationella organisationer.

Enligt rättegångsbalkens 17 kap. 11 § 3 mom. får en medlare som avses i lagen om medling i brott och i vissa tvister (1015/2005) inte vittna om vad han eller hon i sitt uppdrag har fått veta om det ärende som medlingen gäller, om inte skäl som är synnerligen viktiga med beaktande av ärendets natur, bevisningens betydelse för avgörandet av ärendet och följderna av att bevisningen läggs fram samt övriga omständigheter kräver det, eller den till vars förmån tystnadsplikten har föreskrivits ger sitt samtycke till det. I förvaltningsprocesslagen ska det inte hänvisas till 17 kap. 11 § 2 mom., som ska gälla den tystnadsplikt vid handläggning av tvistemål som medlare som avses i lagen om medling i tvistemål och stadfästelse av förlikning i allmänna domstolar (394/2011) har.

I rättegångsbalkens 17 kap. 12 § 2 mom. föreskrivs om skyldigheten för åklagaren, polisen eller en anställd vid någon annan myndighet som sköter brottsbekämpning att vägra vittna om uppgifter som avses i 7 kap. 1 § 1 mom. i polislagen (872/2011) och om rätten att vägra vittna om uppgifter som avses i 7 kap. 3 § 1 mom. i den nämnda lagen. I momentet föreskrivs också om att en tjänsteman vid Brottsförklaringsmyndigheten har rätt att vägra vittna om uppgifter som avses i 19 kap. 10 § 1 mom. i fängelselagen (767/2005). I praktiken är det närmaste fråga om s.k. polistipsares eller polisinfiltatörers personuppgifter som är av känslig karaktär.

I 17 kap. 12 § 3 mom. i rättegångsbalken ska det föreskrivas om tystnadsplikten och skyldigheten att vittna för sådana personer som avses i lagen om säkerhetsutredning av olyckor och vissa andra händelser (525/2011) och som deltar i en säkerhetsutredning. Momentets innehåll motsvarar 40 § 1 mom. i den gällande lagen om säkerhetsutredning av olyckor och vissa andra händelser. I momen-

tet föreskrivs det att en tjänsteman vid Olycksutredningscentralen, en medlem av en utredningskommission eller någon annan som deltar i en säkerhetsutredning inte får vittna om vad han eller hon i sitt uppdrag har fått veta om en olycka, om inte skäl som är synnerligen viktiga med beaktande av ärendets natur, bevisningens betydelse för avgörandet av ärendet och följderna av att bevisningen läggs fram samt övriga omständigheter kräver att han eller hon hörs som vittne.

Däremot ska det i momentet inte hänvisas till bestämmelserna i rättegångsbalkens 17 kap. 12 § 1 och 2 mom. om en tjänstemans tystnadsplikt, eftersom den tystnadsplikt som avses i offentlighetslagen liksom tystnadsplikten för läkare eller andra yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården omfattas av tillämpningen av 39 d § i förvaltningsprocesslagen.

I momentet ska det hänvisas till rättegångsbalkens 17 kap. 13 § 1 och 3 mom., som ska innehålla bestämmelser om rättegångsombuds och rättegångsbiträdens tystnadsplikt. Enligt bestämmelserna som det hänvisas till får ett rättegångsbiträde eller rättegångsombud inte olovligen vittna om vad han eller hon har fått veta vid skötseln av ett uppdrag i anslutning till en rättegång, vid lämnande av juridisk rådgivning som gäller huvudmannens rättsliga ställning vid förundersökning eller i någon annan handläggningsfas inför en rättegång eller vid lämnande av juridisk rådgivning som gäller inledande eller undvikande av rättegång. En advokat, ett rättegångsbiträde som avses i lagen om rättegångsbiträden med tillstånd (715/2011) eller ett offentligt rättsbiträde som avses i lagen om statliga rättshjälpsbyråer (258/2002) får inte olovligen vittna om en enskild persons eller en familjs hemligheter eller affärs- eller yrkeshemligheter som han eller hon har fått kännedom om i något annat uppdrag, om inte skäl som är synnerligen viktiga med beaktande av ärendets natur, bevisningens betydelse för avgörandet av ärendet och följderna av att bevisningen läggs fram samt övriga omständigheter kräver att han eller hon hörs som vittne. I momentet hänvisas det inte till rättegångsbalkens 17 kap. 13 § 2 mom. som ska gälla handläggning av brottmål.

Med stöd av rättegångsbalkens 17 kap. 15 § 1 mom. får en förvaltningsdomstol ålägga en person som avses i 17 kap. 11 § 3 mom. (tystnadsplikt för medlare i tvistemål eller brottmål) eller 13 § (tystnadsplikt för rättegångsombud) att trots sin tystnadsplikt vittna, om den till vars förmån tystnadsplikten har föreskrivits har avlidit och skäl som är synnerligen viktiga med beaktande av ärendets natur, bevisningens betydelse för avgörandet av ärendet och följderna av att bevisningen läggs fram samt övriga omständigheter kräver det.

I 17 kap. 16 § i rättegångsbalken ska det föreskrivas om tystnadsplikten för en präst i ett religionssamfund eller någon annan person i motsvarande ställning. Enligt den paragraf som det hänvisas till får en i religionsfrihetslagen (453/2003) avsedd präst i ett registrerat religionssamfund eller någon annan person i motsvarande ställning inte vittna om vad han eller hon har fått veta under bikt eller enskild själavård, om inte den till vars förmån tystnadsplikten har föreskrivits ger sitt samtycke till det. I fråga om tystnadsplikt i den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland och den ortodoxa kyrkan i Finland gäller dock särskilda bestämmelser. Bestämmelser om detta finns i 5 kap. 2 § och 6 kap. 12 § i kyrkolagen (1054/1993) och i 110 § i lagen om ortodoxa kyrkan (985/2006).

Paragrafens 4 mom. ska innehålla bestämmelser om personer vars skyldighet att vägra vittna kvarstår, även om personen inte längre befinner sig i den ställning i vilken omständigheten i fråga kom till hans eller hennes kännedom. Förslaget ska motsvara förslaget till rättegångsbalkens 17 kap. 22 § 1 mom. i regeringens proposition om bestämmelserna om bevisning i rättegångsbalken till den del rättegångsbalkens bestämmelser kan komma att tillämpas vid förvaltningsdomstolar.

Den tystnadsplikt som avses i momentet gäller sådana tviste- och brottmålsmedlare som avses i 17 kap. 11 § 3 mom. i rättegångsbalken, sådana åklagare, anställda vid polisen eller tjänstemän vid Brottsförklaringsmyndigheten som avses i 12 § 2 mom., tjänstemän vid Olycksutredningscentralen, medlemmar av en utredningskommission eller andra personer som deltar i säkerhetsutredningar och som avses i 12 § 3 mom., sådana

rättegångsombud eller rättegångsbiträden som avses i 13 § 1 och 3 mom. samt sådana präster eller personer i motsvarande ställning som avses i 16 §.

Paragrafens 5 mom. ska innehålla bestämmelser om tystnadsplikt när en person som har fått information som avses i 17 kap. 11 § 3 mom. eller 13 § 1 eller 3 mom. i rättegångsbalken när han eller hon var anställd hos eller annars biträdde den som avses i bestämmelsen i fråga. De ska ha en motsvarande skyldighet att vägra vittna som de personer som avses i de nämnda bestämmelserna. Det är fråga om de personer som har varit anställda hos eller annars biträtt en sådan medlare i tviste- eller brottmål som avses i rättegångsbalkens 17 kap. 11 § 3 mom. eller ett sådant rättegångsombud eller rättegångsbiträde som avses i 13 § 1 eller 3 mom. Domstolen ska dock få ålägga dem att vittna om den till vars förmån tystnadsplikten föreskrivits avlidit och om skäl som är synnerligen viktiga med beaktande av ärendets natur, bevisningens betydelse för avgörandet av ärendet och följderna av att bevisningen läggs fram samt övriga omständigheter kräver det.

39 d §. *Inverkan av tystnadsplikt som föreskrivs i någon annan lag på hörande av vittne.* Paragrafen är ny. För närvarande föreskrivs om vittnets tystnadsplikt genom en hänvisning till rättegångsbalken. I den föreslagna paragrafen föreskrivs om inverkan av tystnadsplikt som föreskrivs i någon annan lag än förvaltningsprocesslagen på hörande av vittne.

Tystnadsplikten kan då grunda sig exempelvis på bestämmelserna i offentlighetslagen, lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994), lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) eller lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar.

I paragrafens 1 mom. ska utgångspunkten vara att tystnadsplikt som föreskrivs i lagen också ska iakttas vid förvaltningsdomstolarna. När det är nödvändigt för att utreda ärendet eller om den till vars förmån tystnadsplikten har föreskrivits samtycker till vittnandet, ska ett vittne dock kunna höras om en omständighet som omfattas av denna tystnadsplikt.

Enligt paragrafens 2 mom. ska ett vittne inte höras i situationer där det finns synnerligen vägande skäl för vittnets tystnad och där avstående från att höra vittnet inte äventyrar genomförandet av en rättvis rättegång.

Vittnets tystnadsplikt hindrar hörande av vittnet om hörandet skulle strida mot ett synnerligen viktigt allmänt intresse, ett barns intresse eller något annat synnerligen viktigt enskilt intresse. Ett undantag är en situation där avstående från hörande äventyrar genomförandet av en rättvis rättegång. Ett synnerligen viktigt allmänt intresse kan kräva att vittnet tigger om en omständighet vars yppande till exempel allvarligt skulle äventyra statens yttre säkerhet. Ett barns intresse eller något annat synnerligen viktigt enskilt intresse kan hänga samman med exempelvis trygghet av personlig trygghet eller integritet.

De föreslagna bestämmelserna kommer att avvika från de föreslagna bestämmelserna i rättegångsbalkens 17 kap. 12 § (tystnadsplikt för tjänstemän) och 14 § (tystnadsplikt för läkare och andra yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården). Vid en förvaltningsdomstol är vanligen en myndighets utövande av beslutanderätt föremål för rättegången och prövningen av lagligheten hos utövandet av beslutanderätten förutsätter att omständigheterna i anslutning till myndighetens beslutsfattande kan utredas tillräckligt vid rättegången.

Tystnadsplikten ska vanligen tolkas snävt, om den vid rättegången begränsar utredningen av omständigheter. Tystnadsplikt som föreskrivs i någon annan lag hindrar således inte till exempel en tjänsteman eller en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården att vittna om fakta när det gäller att trygga barnets bästa i ett barnskyddsärende. Det är även inkonsekvent om en tjänsteman eller en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården vid en rättegång inte kan vittna om omständigheter som han eller hon kan lämna in ett skriftligt utlåtande om till domstolen.

Att höra ett vittne om en sak som omfattas av hans eller hennes tystnadsplikt skulle inte nödvändigtvis leda till att den blir offentlig. Till den del vittnet hörs om omständigheter som omfattas av hans eller hennes tystnadsplikt genomförs den muntliga förhandlingen

vanligen inom stängda dörrar på det sätt som avses i 11 § i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar. Domstolen ska visserligen kunna besluta att hörandet av vittnet även är offentligt till denna del, om det är nödvändigt för att trygga en rättvis rättegång.

39 e §. Motivering av vittnets vägran. Paragrafen är ny. För närvarande föreskrivs om vittnets skyldighet att uppge grunden för sin vägran genom en hänvisning till rättegångsbalken.

Enligt paragrafens 1 mom. ska ett vittne uppge grunden för sin vägran och visa sannolika skäl för den. Bestämmelsen motsvarar 17 kap. 23 § 1 mom. i rättegångsbalken.

Enligt 2 mom. i paragrafen ska en persons vägran att vittna på en grund som avses i 39 b § 3 mom. 1 punkten eller 4 mom. eller 39 c § 2 mom. godtas, om inte personen klart har misstagit sig beträffande innehållet i rätten eller skyldigheten att vägra vittna eller vägran annars är klart oggrundad. Den föreslagna bestämmelsen ska gälla uppgifter som omfattas av skyddet mot självinkriminering samt av skyddet för anonyma vittnens identitet och kontaktinformation. Bestämmelsen motsvarar 17 kap. 23 § 2 mom. i rättegångsbalken.

39 f §. Övriga bestämmelser om hörande av ett vittne. I paragrafen ska det hänvisas till de bestämmelser om hörande av ett vittne i rättegångsbalkens 17 kap. som ska tillämpas även i förvaltningsprocessen, men som det inte ska hänvisas till i lagens övriga paragrafer om bevisning.

I några av de bestämmelser i rättegångsbalkens 17 kap. som det hänvisas till nämns hörande av en part i bevissyfte. I förvaltningsprocesslagen ska det inte hänvisas till rättegångsbalkens 17 kap. 26 § där det ska finnas en grundläggande bestämmelse om hörande av en part i bevissyfte. I förvaltningsprocesslagen ska 39 e § gälla endast hörande av ett vittne. Till den del det i de paragrafer som det hänvisas till föreskrivs om hörande av en part i bevissyfte, ska dessa bestämmelser inte tillämpas i förvaltningsprocessen.

I rättegångsbalkens 17 kap. 31 § ska det för det första föreskrivas om hur man ska förfara om domaren, föredraganden eller någon annan person som är närvarande när ärendet

avgörs vid domstolen åberopas som vittne. Då ska frågan om det är nödvändigt att höra honom eller henne avgöras genom att iakttas i tillämpliga delar vad som föreskrivs om avgörande av en jävsinvändning i rättegångsbalkens 13 kap. 9 §. Enligt huvudregeln ska frågan då avgöras av någon annan än den domare som åberopats som vittne. Paragrafen ska också innehålla bestämmelser om förfarandet när en parts rättegångsbiträde eller rättegångsombud åberopas som vittne. Även då ska domstolen pröva om det är nödvändigt att höra honom eller henne. Om en parts rättegångsbiträde eller rättegångsombud åläggs att vittna, ska han eller hon avsäga sig sitt uppdrag. Domstolen ska då ge personen i fråga eller hans eller hennes huvudman tillfälle att ersätta den som ålagts att vittna med något annat rättegångsbiträde eller rättegångsombud.

Enligt rättegångsbalkens 17 kap. 32 § ska republikens president inte kallas för att höras som vittne.

I rättegångsbalkens 17 kap. 43 § 1 mom. föreskrivs om de frågeplikter som domstolens ordförande har vid huvudförhandlingen innan ett vittne eller en sakkunnig hörs. Ordföranden ska fråga personen om hans eller hennes namn och vid behov försäkra sig om personens identitet. Vid behov ska ordföranden fråga om det finns något hinder för att den som ska höras avger en försäkran och om den som ska höras har skyldighet eller rätt att vägra vittna. Ordföranden ska vid behov också underrätta sig om omständigheter som påverkar personens trovärdighet. I 2 mom. föreskrivs det om ordförandens skyldighet att berätta för den som ska höras om hans eller hennes rätt att vägra vittna och skyldighet att upplysa personen i fråga om att han eller hon har samma skyldighet att hålla sig till sanningen som andra vittnen och sakkunniga, om han eller hon inte vill använda sig av denna rätt. Ordföranden ska dessutom vid behov redogöra för den som ska höras om innehållet i hans eller hennes tystnadsplikt eller tystnadsrätt. Enligt paragrafens 3 mom. är ett anonymt vittne inte skyldigt att uppge sin identitet.

I rättegångsbalkens 17 kap. 44 § 1 mom. föreskrivs det om vittnets försäkran. I paragrafens 2 mom. föreskrivs det om i vilka si-

tuationer ett vittne inte avger en försäkran. En försäkran avges inte av en person under 15 år eller vars psykiska funktioner är störda så att han eller hon uppenbart inte förstår innebörden av försäkran. I ett brottmål avges en försäkran inte av en målsägande som inte har några anspråk i ärendet och inte av den som har deltagit i samma gärning. Försäkran avges inte heller av ett anonymt vittne.

Enligt rättegångsbalkens 17 kap. 46 § ska domstolens ordförande påminna vittnet om sanningsplikten och om vikten av försäkran innan han eller hon avger sin berättelse.

Om flera personer hörs i ärendet, ska de enligt rättegångsbalkens 17 kap. 50 § höras var för sig. De får dock höras mot varandra om deras utlåtanden är motstridiga eller om det behövs av någon annan orsak. Den som har åberopats som vittne eller sakkunnig får inte vara närvarande vid handläggningen av ärendet i större utsträckning än vad hörandet av honom eller henne kräver. Domstolen kan dock vid behov tillåta att en sakkunnig är närvarande vid övriga delar av handläggningen av ärendet.

Enligt rättegångsbalkens 17 kap. 51 § 1 mom. kan ett vittne och en sakkunnig höras skyddad på ett sådant sätt att han eller hon inte kan ses, eller så att en part eller någon annan person inte är närvarande, om domstolen anser att detta är lämpligt och förfarandet behövs för att den som hörs eller en närstående till honom eller henne ska kunna skyddas mot hot mot liv eller hälsa, i det fallet att någon stör eller försöker vilseleda den som hörs medan han eller hon talar eller i det fallet att den som hörs annars skulle låta bli att berätta vad han eller hon vet om saken. Enligt paragrafens 2 mom. ska parterna även i det fallet ges tillfälle att ställa frågor till den som hörs.

Dessutom ska det i rättegångsbalkens 17 kap. 51 § 3 mom. finnas en informativ hänvisning till att det i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007) föreskrivs om hörande av den som hörs utan att allmänheten är närvarande, men till detta moment ska det inte hänvisas i förvaltningsprocesslagen. Inom förvaltningsprocessen ska däremot även utan uttrycklig hänvisning bestämmelserna om begränsning av allmänhetens närvarorätt i 13 § i lagen om offent-

lighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar tillämpas.

I 17 kap. 52 § i rättegångsbalken föreskrivs det om hörande av vittnen och sakkunniga via datanät. Enligt paragrafen kan ett vittne eller en sakkunnig höras med anlitande av videokonferens eller någon annan lämplig teknisk dataöverföring där de som deltar i sammanträdet har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra, om domstolen anser att detta är lämpligt och

1) den som hörs inte personligen kan närvara vid huvudförhandlingen på grund av sjukdom eller av något annat skäl,

2) den som hörs inte kan infinna sig personligen vid huvudförhandlingen utan att det uppstår kostnader eller olägenheter som är betydande i förhållande till bevisningens betydelse,

3) trovärdigheten av den berättelse som den som hörs avger kan bedömas tillförlitligt utan att han eller hon är personligen närvarande vid huvudförhandlingen,

4) förfarandet behövs för att den som hörs eller någon som står i ett sådant förhållande till honom eller henne som avses i 17 § 1 mom. ska kunna skyddas mot hot mot liv eller hälsa, eller

5) den som hörs inte har fyllt 15 år eller hans eller hennes psykiska funktioner är störda.

I de fall som avses i 1—3 punkten kan personen i fråga dock även höras per telefon. Parterna ska ges tillfälle att ställa frågor till den som hörs.

I rättegångsbalkens 17 kap. 62 § ska det föreskrivas om påföljder som drabbar vittnet om han eller hon uteblir från sammanträdet utan laga hinder eller avlägsnar sig utan lov. Då ska vittnet dömas till förelagt vite, och om domstolen inte beslutar att fortsätta handläggningen av ärendet senare kan den bestämma att vittnet genast ska hämtas till domstolen. Om domstolen beslutar att handläggningen av ärendet ska fortsätta senare, ska den förelägga vittnet ett högre vite eller vid behov bestämma att vittnet ska hämtas. Domstolen kan bestämma att ett vittne eller någon annan som ska höras i bevissyfte ska hämtas till sammanträdet, om det på grund av hur han eller hon uppför sig finns skäl att anta att han eller hon inte kommer att följa en

uppmaning att infinna sig vid domstolen. Ett vittne som ska hämtas får också tas i förvar.

I rättegångsbalkens 17 kap. 63 § ska det föreskrivas om påföljder i situationer där vittnet vägrar att vittna, i det fall då han eller hon inte har rätt till det. Då kan domstolen vid vite förelägga vittnet att vittna. Om vittnet vägrar iaktta domstolens föreläggande, ska domstolen döma ut vitet. Om vittnet fortfarande vägrar iaktta föreläggandet, kan domstolen med beaktande av ärendets natur, vittnesberättelsens betydelse för avgörandet av ärendet, vittnets personliga förhållanden och övriga omständigheter genom påtryckningshäktning ålägga vittnet att fullgöra sin skyldighet. På ett vittne som är föremål för påtryckningshäktning tillämpas lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006) med beaktande av grunden för frihetsberövandet.

Enligt rättegångsbalkens 17 kap. 64 § ska bestämmelserna om påföljder i 62 och 63 § inte tillämpas på ett vittne som inte har fyllt 15 år eller vars psykiska funktioner är störda. Ett sådant vittne får dock hämtas till domstolen. Påtryckningshäktning får inte användas mot ett vittne som är yngre än 18 år. På en sakkunnig tillämpas bestämmelserna i 62 §. Det får dock inte bestämmas att en sakkunnig ska hämtas till domstolen. Om den som har åberopat ett vittne eller en sakkunnig avstår från att förhöra denna person eller om frågan om hörande annars förfaller, får vite som har förelagts vittnet enligt 62 eller 63 § eller som har förelagts den sakkunnige enligt 62 § inte dömas ut, och påtryckningshäkte får inte användas mot vittnet. Vittnet ska dock svara för kostnaderna för hämtning, om föreläggandet om hämtning meddelades innan man avstod från förhöret eller frågan om hörande förföll.

39 g §. Övrigt personligt hörande. I paragrafen ska det föreskrivas att vid muntlig förhandling kan även en person som med stöd av 39 a § inte kan höras som vittne höras personligen, om hörandet behövs för att utreda ärendet. För närvarande innehåller förvaltningsprocesslagen ingen bestämmelse om att höra andra personer än parter, företrädare för den myndighet som fattat beslutet, vittnen och sakkunniga. I praktiken har man vid rättegången kunnat höra exempelvis en person vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet di-

rekt rör, men som inte deltar i rättegången som intervenient. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar nuvarande praxis.

39 h §. Hörande av omyndig. Paragrafen gäller personligt hörande av en omyndig. Med omyndig avses enligt 2 § i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999) den som inte har fyllt 18 år eller den som har fyllt 18 år men förklarats omyndig.

Paragrafen ska huvudsakligen motsvara reglerna i 17 kap. 27 och 30 § i rättegångsbalken. Dessutom ska den ta hänsyn till de situationer där det ska vara möjligt att höra en omyndig utan att alla parter i rättegången och alla av besvärsmyndighetens medlemmar är närvarande.

Enligt paragrafens 1 mom. kan en omyndig höras vid en muntlig förhandling. I samband med hörandet får den omyndiga inte ges sådan information som allvarligt kan äventyra hans eller hennes hälsa eller utveckling. Om det på förhand bedöms att förmedling av de uppgifter som nämns ovan inte kan hindras när alla parter i rättegången är närvarande, ska hörandet arrangeras på det sätt som avses i momentets sista mening, så att endast en eller flera av förvaltningsdomstolens medlemmar och föredraganden är närvarande.

En omyndig kan vara till exempel en part eller ett vittne i en rättegång. Bestämmelserna i denna paragraf ska tillämpas på personligt hörande av en omyndig oavsett hans eller hennes ställning i rättegången. Genom bestämmelsen stärks den omyndigas rätt att höras och beaktandet av hans eller hennes synpunkter. Å andra sidan ska syftet vara att skydda den omyndiga mot skadliga erfarenheter orsakade av att den omyndiga hörs vid domstolen, så att hörandet anstränger den omyndiga så lite som möjligt.

I den övriga lagstiftningen finns det särskilda bestämmelser om hörande av en omyndig som ska tillämpas i stället för denna lag. Till exempel om hörande av barn i förvaltningsdomstolen i ärenden enligt barnskyddslagen föreskrivs i 86 § i barnskyddslagen (417/2007). I ett barnskyddsärende ska det tas hänsyn till bestämmelsen om att ett barn som fyllt tolv år har rätt att föra talan i ett barnskyddsärende som gäller barnet självt. Motsvarande bestämmelser finns också i mentalvårdslagen (1116/1990).

Enligt förslaget får en person under 15 år dock endast höras om hörandet är av väsentlig betydelse för utredningen av ärendet och hörandet inte bedöms medföra betydande skada för personen. Med väsentlig betydelse avses till exempel en omständighet som är avgörande med hänsyn till bevisningen eller ärendets slutresultat. Om annan bevisning inte finns, är hörandet av personen av väsentlig betydelse för att saken ska kunna redas ut. Med väsentlig betydelse avses också betydelsen av hörandet vid prövningen av den övriga bevisningen. Till exempel i en lång beviskedja kan en observation som i sig är liten vara av väsentlig betydelse för prövningen av bevisningen.

Dessutom är villkoret för att höra en person under 15 år att hörandet inte bedöms medföra betydande skada för honom eller henne. Vid prövningen av detta ska utgångspunkten vara huruvida själva hörandet i domstolen orsakar lidande eller skada. Det förekommer stora skillnader i barns utvecklingsnivåer. Domstolen kan för att bedöma följderna av hörandet enligt egen prövning begära en utredning från en familjerådgivning, barnpsykiater eller barnskyddsmyndighet samt vid behov höra sådana experter. Vid bedömningen av förutsättningarna ska det även tas hänsyn till den föreslagna möjligheten att höra en under 15-åring utan att parterna i rättegången är närvarande. Hörandet kan även ske någon annanstans än i domstolens rättssal, till exempel i ett annat rum i domstolen, på familjerådgivningen eller den plats där barnet vårdas utom hemmet. Domstolen ska från fall till fall besluta om det personliga hörandet av ett barn som är under 15 år och om hörandesättet.

Till sitt innehåll ska paragrafen huvudsakligen motsvara bestämmelserna i rättegångsbalkens 17 kap. 27 § 1 mom. och 30 §, men förvaltningsprocesslagen ska också innehålla bestämmelser om möjligheten att höra en omyndig utan att alla parter och domare är närvarande.

Personligt hörande av en omyndig när alla domstolsmedlemmar och rättegångsparter är närvarande kan vara en ångestskapande upplevelse för den omyndiga. Det kan också vara svårt för den omyndiga att fritt uttrycka sin åsikt om till exempel en närstående person till honom eller henne är närvarande. Då kan

hörandet av den omyndiga ske utan att alla de övriga parterna i rättegången är närvarande. Vid behov kan endast en eller flera av förvaltningsrättens medlemmar samt fördraganden vara närvarande. Bestämmelsen framhäver skyddandet av den omyndiga och tryggandet av hans eller hennes oberoende åsikt.

I praktiken kan det redan före den muntliga förhandlingen eller vid den muntliga förhandlingen ha kunnat komma fram att den omyndiga kan vara rädd för att uttrycka sin åsikt när parterna i rättegången är närvarande i rädsla för att drabbas av negativa följder. Ofta kan det också vara svårt att utreda den omyndigas oberoende åsikt när andra är närvarande.

Användningen av alternativa metoder för hörande ger möjlighet att ta hänsyn till fallets särdrag och den omyndigas intresse. Å andra sidan är hörande av en omyndig utan att de övriga parterna i rättegången är närvarande exceptionellt med tanke på en rättvis rättegång. Bestämmelser om en rättvis rättegång i detta hänseende för de övriga parterna i rättegången ska ingå i paragrafens 3 mom.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska domstolen vid behov förordna en stödperson för den omyndiga som ska höras. Innehållet i momentet motsvarar i huvudsak 17 kap. 27 § 2 mom. i rättegångsbalken.

Syftet med bestämmelsen är att göra hörandet med tanke på den omyndiga så lätt som möjligt. Stödpersonen ska vara ett personligt stöd för den omyndiga och hjälpa honom eller henne i frågor som rör handläggningen av ärendet. En stödperson kan förordnas den omyndiga oavsett i vilken egenskap han eller hon hörs. Stödpersonen kan beroende på fallet vara till exempel den omyndigas intressebevakare eller vårdnadshavare eller någon annan närstående person till den omyndiga. Även socialmyndigheten, en sjukhusanställd eller en annan motsvarande person som arbetar med den omyndiga kan vara stödperson.

Stödpersonen har till uppgift att under rättegången stödja den som ska höras och hjälpa honom eller henne i frågor som gäller behandlingen av ärendet. Detta motsvarar bestämmelserna om förordnande av en stödperson för en målsägande i 2 kap. 9 § i lagen om

rättegång i brottmål (689/1997). Personligt stöd innebär att stödpersonen redan före rättegången genom samtal bekantar sig med den som ska höras samt hjälper honom eller henne att förbereda sig inför rättegången. Under rättegången kan redan stödpersonens närvaro vara av stor betydelse för den som ska höras. Att hjälpa den som ska höras med frågor som rör handläggningen av ärendet innebär till exempel att stödpersonen har rätt att fästa uppmärksamheten vid om de frågor som ställs den som ska höras är sakliga. Vid behov kan han eller hon föreslå exempelvis en paus i sammanträdet eller lägga fram andra önskemål som den som ska höras har och som hänger samman med behandlingsordningen.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs om en rättvis rättegång i de situationer där en omyndig hörs på det sätt som avses i paragrafens 1 mom. utan att de övriga parterna i rättegången är närvarande.

Om hörandet genomförs på det sätt som avses i paragrafens 1 mom., ska parterna och den myndighet som är delaktig i rättegången ges tillfälle att föreslå om vilka omständigheter som den omyndiga ska höras. Domstolen ska efter egen prövning höra den omyndiga om de framlagda omständigheterna. Dessutom ska de parter som nämns ovan ges tillfälle att ta del av det utarbetade eller inspelade rättegångsmaterialet om innehållet i hörandet och att framföra sin åsikt om innehållet. Hörandet av den omyndiga ska vanligen dokumenteras genom att göra en ljudupptagning eller videoinspelning av hörandet. Hörandet kan också registreras genom att utarbeta ett protokoll om hörandet. Rättegångsparterna kan ta del av inspelningen vid den muntliga förhandlingen i ärendet eller annars separat. De kan också få en kopia av inspelningen eller protokollet.

Enligt den sista meningen i det föreslagna 3 mom. får parternas rätt att få information begränsas om det finns skäl att inte ge information för att skydda en omyndig eller trygga något annat synnerligen viktigt intresse för den omyndiga.

De allmänna bestämmelserna om rättegångens offentlighet ingår i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar.

Domstolen ska vid prövningen av att begränsa rätten till information beakta den skada som framläggandet av informationen medför för den omyndiga eller ett annat synnerligen viktigt intresse för den omyndiga. Ett synnerligen viktigt intresse kan exempelvis vara att skydda privatlivet eller att säkerställa individens trygghet samt barnets intresse. Man kan låta bli att ge information endast om det är nödvändigt för att skydda en omyndig eller trygga något annat synnerligen viktigt intresse för den omyndiga. Begränsning av erhållandet av information ska alltid kräva prövning från fall till fall. Vid prövningen ska man sträva efter att förena å ena sidan de krav som en rättvis rättegång ställer och å andra sidan den omyndigas möjlighet att höras samt skyddandet av honom eller henne och tryggandet av hans eller hennes synnerligen viktiga intressen.

Att utreda om lämnandet av information om en handling strider mot ett synnerligen viktigt allmänt eller enskilt intresse förutsätter alltid prövning från fall till fall. Vid domstolens helhetsprövning från fall till fall ska det eftersträvas att förena det för individens rättsskydd centrala kravet att få reda på grunderna för ett avgörande som gäller en själv och viktiga intressen som gäller andra liksom att centrala samhälleliga målsättningar och syftena med regleringen uppnås.

40 §. Hörande av sakkunniga. Hänvisningarna i paragrafen till rättegångsbalkens bestämmelser i 17 kap. ska ändras, så att de motsvarar bestämmelserna om bevisning i rättegångsbalken.

Enligt rättegångsbalkens 17 kap. 34 § ska sakkunniga höras om erfarenhetssatser som kräver särskild kunskap och om tillämpningen av dessa erfarenhetssatser på de omständigheter som framkommit i ärendet.

I 17 kap. 35 § i rättegångsbalken föreskrivs det om de krav som ställs på en sakkunnig. Han eller hon ska vara känd för redbarhet och skicklighet inom sitt område. Den som står i ett sådant förhållande till ärendet eller till en part att hans eller hennes opartiskhet äventyras kan inte vara sakkunnig.

Enligt rättegångsbalkens 17 kap. 36 § ska en sakkunnig lämna sitt utlåtande skriftligen. Dessutom ska paragrafen innehålla bestäm-

melser om sådana situationer där den sakkunniga ska höras muntligen vid domstolen.

Bestämmelserna i rättegångsbalkens 17 kap. 43 § ska gälla ordförandens skyldigheter vid en muntlig förhandling innan ett vittne eller en sakkunnig hörs.

I 17 kap. 45 § i rättegångsbalken föreskrivs det om den försäkran som en sakkunnig avger.

Bestämmelserna i 17 kap. 46 § i rättegångsbalken gäller hörande av både vittnen och sakkunniga vid en muntlig förhandling. Enligt paragrafen ska ordföranden påminna den som ska höras om sanningsplikten och vikten av försäkran.

Bestämmelserna i rättegångsbalkens 17 kap. 50 § gäller sakkunnigas närvaro vid handläggningen, 51 § 1 och 2 mom. gäller hörandet av sakkunniga på ett sådant sätt att de inte kan ses, och 52 § gäller förfarandet vid hörandet av sakkunniga vid en videokonferens eller på något annat motsvarande sätt.

Bestämmelserna i rättegångsbalkens 17 kap. 64 § gäller tillgängliga tvångsmedel om en sakkunnig uteblir utan laga hinder eller avlägsnar sig utan lov från rättegången. Han eller hon kan dömas till förelagt vite, men det får inte bestämmas att han eller hon ska hämtas till domstolen.

I paragrafen föreskrivs det inte längre att bestämmelserna om vittnen ska tillämpas på den sakkunniga som parten åberopat som vittne. Den föreslagna ändringen ska motsvara de ändringar som föreslås i rättegångsbalken.

41 §. Syn. Paragrafen ska preciseras och kompletteras, så att det centrala innehållet i den motsvarar de motsvarande bestämmelserna i rättegångsbalken.

Det centrala innehållet i bestämmelserna i paragrafens 1 mom. ska motsvara bestämmelserna om syn i rättegångsbalkens 17 kap. 38 § 1 mom. Besvärsmyndigheten kan för utredning av ärendet förrätta syn av ett föremål som inte utan svårighet kan tas med till besvärsmyndigheten eller av fast egendom eller en plats eller något annat objekt. Dessutom hänvisas det i momentet till bestämmelserna om syn i 17 kap. 40 § i rättegångsbalken samt till bestämmelserna om muntlig förhandling i förvaltningsprocesslagen. I 17 kap. 40 § i rättegångsbalken föreskrivs det

om på vilka villkor domstolen får förordna att syn förrättas samt att personen i fråga hörs och om tvångsmedel.

Enligt paragrafens 2 mom. får syn förrättas trots att sådana omständigheter som omfattas av tystnadsrätt eller tystnadsplikt framgår om objektet som är föremål för syn, om synen utan oskäligen olägenhet kan förrättas så att omständigheterna inte kommer fram. Innehållet i momentet motsvarar bestämmelserna om syn i 17 kap. 38 § 2 mom. i rättegångsbalken.

42 §. Framläggande av handlingar och föremål. Paragrafen ska preciseras och kompletteras, så att det centrala innehållet i den motsvarar de motsvarande bestämmelserna i rättegångsbalken.

Det centrala innehållet i bestämmelserna i paragrafens 1 mom. ska motsvara bestämmelserna om framläggande av föremål och handlingar i rättegångsbalkens 17 kap. 38 § 1 mom. i rättegångsbalken. Dessutom hänvisas det i paragrafen till bestämmelserna i 17 kap. 39 och 40 § i rättegångsbalken. Enligt 17 kap. 39 § i rättegångsbalken får en kopia av en handling läggas fram om inte domstolen bestämmer att en handling ska läggas fram i original. I 17 kap. 40 § i rättegångsbalken föreskrivs det om på vilka villkor domstolen kan förordna att ett föremål eller en handling ska läggas fram för domstolen samt om hörande av personen i fråga och om tvångsmedel.

Enligt paragrafens 2 mom. får handlingar eller föremål läggas fram trots att omständigheter som omfattas av tystnadsrätt eller tystnadsplikt framgår av handlingarna eller föremålen, om handlingarna eller föremålen utan oskäligen olägenhet kan läggas fram så att omständigheterna inte kommer fram. Innehållet i momentet motsvarar bestämmelserna om framläggande av handlingar och föremål i 17 kap. 38 § 2 mom. i rättegångsbalken.

43 §. Kallelse till muntlig förhandling. Till paragrafens 1 mom. fogas en precisering om att en myndighet som annars är delaktig i rättegången jämställs med den myndighet som fattat beslutet.

Paragrafens 2 mom. motsvarar de nuvarande bestämmelserna.

Paragrafens 3 mom. ska preciseras genom att lägga till att kallelsen till muntlig förhand-

ling också kan anförtros parterna. I praktiken kan en part även för närvarande se till att på motsvarande sätt som vid rättegångar vid de allmänna domstolarna delge kallelset till dem som parten åberopar som vittnen.

Dessutom stryks ur momentet som onödigt omnämmandet att en part kan kallas till muntlig förhandling genom ett vanligt brev som sänds per post. Med stöd av bestämmelserna om delgivning i förvaltningslagen kan kallelsen delges per post genom ett vanligt brev, eftersom det inte är fråga om ett sådant förpliktande beslut som avses i 60 § i förvaltningslagen och från vars delfående en tidsfrist som inverkar på mottagarens rätt börjar löpa. Enligt förvaltningslagen kan kallelsen dock vid behov delges bevisligen, om det finns skäl att på grund av tryggheten av partens rättigheter säkerställa att kallelsen tagits emot.

I paragrafens nya 4 mom. hänvisas det till rättegångsbalkens 17 kap. 41 och 42 §, som ska tillämpas som kompletterande bestämmelser.

Inom förvaltningsprocessen tillämpas närmast bestämmelserna i rättegångsbalkens 17 kap. 41 § 2 mom. om att den som ska höras ska kallas att infinna sig vid vite som domstolen förelägger samt bestämmelserna i 3 mom. i samma paragraf om de uppgifter som ska anges i kallelsen.

I 17 kap. 42 § i rättegångsbalken som det hänvisas till föreskrivs det om kallelse av vittnen och sakkunniga som vistas i utlandet. Den föreslagna bestämmelsen ska tillämpas om inte något annat följer av någon annan lag, Europeiska unionens lagstiftning eller internationella fördrag som är bindande för Finland.

46 §. Inspelande. Paragrafen ska ändras främst för att förvaltningsprocesslagen inte längre ska innehålla bestämmelser om hörande av en part under sanningsförsäkran. Dessutom förenklas den gällande bestämmelsen och ändras till vissa delar. Begreppet ljudupptagning ersätts med begreppet inspelande. I stället för ljudupptagning som vanligen används ska det också vara möjligt att spela in hörandet med hjälp av videokamera.

Enligt paragrafens 1 mom. ska alla höranden vid domstolens muntliga förhandling spelas in. Bestämmelsen ska inte gälla munt-

lig beredning utan endast egentlig muntlig förhandling. Jämfört med den gällande lagen utvidgas inspelningsskyldigheten. Utöver hörandet av vittnen ska också till exempel hörandet av den myndighet som fattat beslutet spelas in. Vid förvaltningsdomstolarna går man redan nu till väga på det sättet, så nuvarande praxis vid förvaltningsdomstolarna kommer inte att ändras av förslaget.

Enligt paragrafens 2 mom. kan inspelandet i undantagsfall ersättas genom att i protokollet anteckna utsagan av den som hörs. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak den gällande förvaltningsprocesslagens 46 § 2 mom. En anteckning i protokollet är möjlig om inspelandet inte lyckas till exempel på grund av ett tekniskt problem. Anteckningen ska vara tillräckligt precis, men förslaget kräver inte som den gällande lagen en ordagrann anteckning. Den som hörs ska genast vid sammanträdet kontrollera om hans eller hennes utsaga antecknats korrekt i protokollet. Alla utsagor vid den muntliga förhandlingen ska spelas in, om det är tekniskt möjligt. I paragrafen finns inte längre en bestämmelse som ger möjlighet att inte spela in utsagan om den är kort.

47 §. Inspelningen. Paragrafen ska ändras så att den motsvarar de ändringar som föreslås i 46 §. Denna paragraf ska i stället för bestämmelser om på fonetisk väg gjorda upptagningar innehålla bestämmelser om inspelningen. Bestämmelsen i 47 § i den gällande förvaltningsprocesslagen om att en på fonetisk väg upptagen utsaga ska skrivas ut behövs inte längre, eftersom man enligt 16 § i offentlighetslagen kan ge en kopia av inspelningen liksom av annat rättegångsmaterial. Om hörandet har videofilmats, förutsätter givandet av en kopia den hörandes samtycke eller att det annars kan bedömas att integritetsskyddet för den som hörts inte äventyras.

Paragrafen ska innehålla bestämmelser om bevarandet av inspelningen. En inspelning av en muntlig förhandling är en handling på vilken offentlighetslagen tillämpas. Arkivlagen innehåller bestämmelser om förvaring av sådana handlingar, som inspelningar, som avses i offentlighetslagen. Arkivbildaren, dvs. förvaltningsdomstolen, bestämmer förvaringstiderna och förvaringssätten för handlingar samt upprätthåller en arkivbildnings-

plan. Dessutom bestämmer arkivverket vilka handlingar eller uppgifter som ska förvaras varaktigt. I paragrafen föreskrivs det att inspelningen i vilket fall som helst ska bevaras i minst sex månader från det ärendet avgjordes. Om ändring har sökts genom besvär, ska inspelningen dock bevaras tills ärendet har avgjorts och avgörandet har vunnit laga kraft.

49 §. Kostnadsersättning till vittnet, någon annan som hörs och stödpersonen. Paragrafens 1 och 2 mom. motsvarar den gällande lagen.

Paragrafens 3 mom. motsvarar i övrigt den gällande lagen, men till momentet fogas en bestämmelse, enligt vilken det även till en annan part än ett vittne som åberopats av staten kan betalas ersättning av statens medel, om vittnesmålet har behövts för utredningen av ärendet. Syftet med förslaget är att avhjälpa missförhållanden som kan hänga samman med att ersättningsansvaret fördelas enligt om initiativet till att höra vittnet tagits av en part eller av domstolen. Vid tillämpningen av bestämmelsen ska hänsyn tas till att det i ett förvaltningsprocessärende kan vara fråga om ett viktigt allmänt intresse. Staten kan betala ersättning för vittnesarvodet även när en privat part som åberopat vittnet förlorar sitt mål, om vittnet har behövts för att utreda ärendet.

Dessutom ändras hänvisningarna i momentet till att motsvara de nya bestämmelserna i 17 kap. i rättegångsbalken. Lagen om bestridande av bevisningskostnader med statens medel (666/1972) innehåller närmare bestämmelser om ersättningar som betalas från statens medel.

Paragrafens nya 4 mom. ska gälla betalning av kostnadsersättning till andra personer som ska höras och till stödpersoner.

I 50 § i förvaltningsprocesslagen finns det bestämmelser om ersättning för övriga bevisningskostnader. I förslaget föreslås inga ändringar i detta.

1.2 Lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar

13 §. Begränsning av allmänhetens närvarorätt. Hänvisningsbestämmelsen i paragrafens 1 mom. ska ändras. I hänvisningsbestämmelsen är det fråga om vem som anses

stå i ett sådant nära förhållande till vittnet, någon annan som ska höras eller rättegångsparten att man i rättegången kan begränsa allmänhetens närvaro för att skydda honom eller henne mot hot mot liv eller hälsa. Ändringen av hänvisningen medför inte en ändring av bestämmelsens innehåll.

I det nuvarande momentet hänvisas det till 15 kap. 10 § 2 mom. i strafflagen, enligt vilket den som för att förhindra brottet borde ha angivit make, syskon, släkting i rätt upp- eller nedstigande led eller den som har gemensamt hushåll med honom eller en person som annars är närstående på grund av ett med dessa jämförbart personligt förhållande dock inte döms till straff för underlåtenhet att anmäla grovt brott.

Hänvisningsbestämmelsen i momentet ändras till en hänvisning till 39 b § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen, enligt vilket en parts nuvarande eller tidigare make eller tidigare sambo, syskon, släkting i rätt upp- eller nedstigande led samt personer som har någon annan motsvarande nära relation som kan jämföras med ett förhållande eller släktskap till parten får vägra vittna.

Paragrafens 2 mom. förblir oförändrat.

1.3 Förvaltningslagen

40 §. Muntlig bevisning. Paragrafens 1 mom. ska ändras för att det i bestämmelserna om bevisning i förvaltningsprocesslagen inte längre ska föreskrivas om vittnesed och inte heller om hörande av part under sanningsförsäkran.

Paragrafens 2 mom. förblir oförändrat.

Eftersom det enligt förvaltningsprocesslagen inte längre är möjligt att höra en part under sanningsförsäkran och det inom förvaltningsprocessen inte längre görs skillnad mellan hörande i bevissyfte och annat hörande av en part, ska 3 mom. i paragrafen ändras på motsvarande sätt.

1.4 Miljöskyddslagen

207 §. Hörande av vittnen. Paragrafen ska ändras för att det i bestämmelserna om bevisning i förvaltningsprocesslagen inte längre ska föreskrivas om vittnesed och inte heller om hörande av part under sanningsförsäkran.

1.5 Vattenlagen

11 kap. Ansökningsförfarande

15 §. Muntlig bevisning. Paragrafens 1 mom. ska ändras för att det i bestämmelserna om bevisning i förvaltningsprocesslagen inte längre ska föreskrivas om vittnesed och inte heller om hörande av en part under sanningsförsäkran.

Paragrafens 2 mom. förblir oförändrat.

1.6 Lagen om besvärnämnden för olycksfallsärenden

14 §. Behandling av ärenden. Paragrafens 1 mom. motsvarar den gällande lagen.

Paragrafens 2 mom. motsvarar i övrigt den gällande lagen, men hänvisningarna till bestämmelserna om bevisning i förvaltningsprocesslagen ändras, så att de motsvarar de ändringar som föreslås i denna proposition.

Paragrafens 3 mom. motsvarar den gällande lagen. Besvärnämnden för olycksfallsärendens verksamhet finansieras med justitieförvaltningsavgifter som tas ut hos de försäkringsanstalter som bedriver lagstadgad olycksfallsförsäkringsverksamhet och inte av statens medel. Därför innehåller paragrafen även för närvarande bestämmelser om undantag från förvaltningsprocesslagens bestämmelser om ersättning av bevisningskostnader som betalas av statens medel.

På grund av de ändringar som föreslås i förvaltningsprocesslagen innebär hänvisningen till 49 § i förvaltningsprocesslagen även kostnadsersättning till någon annan som ska höras och till stödpersonen.

Paragrafens 4—6 mom. motsvarar den gällande lagen.

1.7 Lagen om besvärnämnden för arbetspensionsärenden

12 §. Tillämpning av förvaltningsprocesslagen. Paragrafens 1 mom. motsvarar den gällande lagen.

Paragrafens 2 mom. motsvarar i övrigt den gällande lagen, men hänvisningarna till be-

stämmelserna om bevisning i förvaltningsprocesslagen ändras, så att de motsvarar de ändringar som föreslås i denna proposition.

Det 3 mom. i paragrafen motsvarar den gällande lagen. Besvärnämnden för arbetspensionsärendens verksamhet finansieras med justitieförvaltningsavgifter som tas ut hos de försäkringsanstalter som bedriver lagstadgad olycksfallsförsäkringsverksamhet och inte av statens medel. Därför innehåller paragrafen även för närvarande bestämmelser om undantag från förvaltningsprocesslagens bestämmelser om ersättning av bevisningskostnader som betalas av statens medel.

På grund av de ändringar som föreslås i förvaltningsprocesslagen avser hänvisningen till 49 § i förvaltningsprocesslagen även kostnadsersättning till någon annan som ska höras och till stödpersonen.

Paragrafens 4 mom. motsvarar den gällande lagen.

1.8 Lagen om utkomstskydd för arbetslösa

12 a kap. Besvärnämnden för utkomstskyddsärenden

5 §. Behandling av ärenden. Paragrafens 1 mom. motsvarar den gällande lagen.

Paragrafens 2 mom. motsvarar i övrigt den gällande lagen, men hänvisningarna till bestämmelserna om bevisning i förvaltningsprocesslagen ändras, så att de motsvarar de ändringar som föreslås i denna proposition.

Paragrafens 3—5 mom. motsvarar den gällande lagen.

1.9 Lagen om besvärnämnden för social trygghet

14 §. Behandling av ärenden. Paragrafens 1 mom. motsvarar den gällande lagen.

Paragrafens 2 mom. motsvarar i övrigt den gällande lagen, men hänvisningarna till bestämmelserna om bevisning i förvaltningsprocesslagen ändras, så att de motsvarar de ändringar som föreslås i denna proposition.

Paragrafens 3—8 mom. motsvarar den gällande lagen.

1.10 Lagen om besvärsnämnden för studiestöd

12 §. *Tillämpning av förvaltningsprocesslagen.* Paragrafens 1 mom. motsvarar den gällande lagen.

Paragrafens 2 mom. motsvarar i övrigt den gällande lagen, men hänvisningarna till bestämmelserna om bevisning i förvaltningsprocesslagen ändras, så att de motsvarar de ändringar som föreslås i denna proposition.

Paragrafens 3 mom. motsvarar den gällande lagen.

1.11 Lagen om rättsskyddsnämnden för studerande

8 §. *Behandling av ärenden.* Paragrafens 1 mom. motsvarar den gällande lagen.

Paragrafens 2 mom. motsvarar i övrigt den gällande lagen, men hänvisningarna till bestämmelserna om bevisning i förvaltningsprocesslagen ändras, så att de motsvarar de ändringar som föreslås i denna proposition.

Paragrafens 3 mom. motsvarar den gällande 4 mom.

2 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2015. Förslaget motsvarar ikraftträdandet för bestämmelserna i rättegångsbalkens 17 kap. i förslaget i regeringens proposition 46/2014 rd.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av förvaltningsprocesslagen**

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i förvaltningsprocesslagen (586/1996) 21, 33, 39, 40—43, 46, 47 och 49 §, av dem 43 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 435/2003, samt *fogas* till lagen nya 33 a och 39 a—39 h § som följer:

21 §

Fullmakt för ett ombud

Ett ombud skall förete fullmakt, om inte huvudmannen har befullmäktigat honom eller henne muntligen hos besvärsmyndigheten. Då fullmakt saknas skall vid behov beredas tillfälle att förete den, vilket dock inte hindrar att behandlingen fortgår under tiden. En advokat, ett allmänt rättsbiträde och ett sådant rättegångsbiträde med tillstånd som avses i lagen om rättegångsbiträden med tillstånd (715/2011) skall förete fullmakt endast om besvärsmyndigheten bestämmer så.

Ett ombud får inte utan huvudmannens samtycke på en annan person överföra en fullmakt som har utställts på en viss person.

33 §

Utredning av ett ärende

Besvärsmyndigheten ska se till att ärendet blir utrett och vid behov för en part eller den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet eller som annars är delaktig i rättegången ange den tilläggsutredning som ska lämnas i ärendet.

Besvärsmyndigheten ska på tjänstens vägnar skaffa utredning i sådan omfattning som en opartisk och rättvis behandling av ärendet och ärendets art kräver.

33 a §

Skyldighet att lägga fram utredning

Var och en är skyldig att infinna sig i domstolen för att höras samt att tillåta förrättande av syn eller att lägga fram sådana föremål eller handlingar som avses i 42 § för domstolen, om inte något annat föreskrivs i lag.

Om en person har skyldighet eller rätt att vägra vittna i domstol, kan han eller hon inte åläggas att lägga fram en handling eller ett föremål eller att tillåta att syn förrättas för framläggande av utredning om en omständighet som omfattas av tystnadsplikt eller tystnadsrätt.

39 §

Hörande av vittnen

Vid muntlig förhandling kan som vittne höras en person som åberopas av en part eller av den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet eller som annars är delaktig i rättegången eller som besvärsmyndigheten anser det vara nödvändigt att höra. Om en skriftlig vittnesberättelse av privat natur åberopas i ärendet, ska vittnet höras muntligen endast om detta behövs för att utreda ärendet.

39 a §

Vittnesjäv

Som vittne får inte höras den som är enskild part i rättegången eller någon annan person vars rätt, fördel eller skyldighet det ärende som är föremål för rättegången direkt gäller, och inte heller deras lagliga företrädare.

Som vittne får inte heller höras en person som vid samma rättegång för talan för och företräder den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet eller som annars är delaktig i rättegången.

39 b §

Vittnets tystnadsrätt

En parts nuvarande eller tidigare make eller nuvarande sambo, syskon, släkting i rätt upp- eller nedstigande led eller en person som har någon annan motsvarande nära relation till parten som kan jämföras med ett parförhållande eller släktskap får vägra vittna.

Om en person som avses i 1 mom. samtycker till att vittna, får samtycket inte återkallas, om inte något annat följer av någon annan tystnadsplikt eller tystnadsrätt enligt denna lag.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. får ett vittne vägra vittna till den del avläggandet av vittnesmål skulle röja

1) en omständighet vars yppande kan leda till risk för åtal eller administrativa påföljder av straffkaraktär för honom eller henne eller en sådan närstående till honom eller henne som avses i 1 mom.,

2) en affärs- eller yrkeshemlighet, om inte skäl som är synnerligen viktiga med beaktande av ärendets natur, bevisningens betydelse för avgörandet av ärendet och följderna av att bevisningen inte läggs fram samt övriga omständigheter kräver att han eller hon vittnar, eller

3) en upplysning som avses i 16 § i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation (460/2003).

Dessutom får ett sådant anonymt vittne som avses i 17 kap. 33 § i rättegångsbalken vägra vittna till den del detta skulle kunna

röja hans eller hennes identitet eller kontaktuppgifter.

39 c §

Vittnets skyldighet att vägra vittna

Ingen får vittna om innehållet i besvärsmyndighetens beslutsöverläggning.

Alla andra än ett sådant anonymt vittne som avses i 17 kap. 33 § i rättegångsbalken är skyldiga att vägra vittna till den del detta skulle kunna röja det anonyma vittnets identitet eller kontaktuppgifter.

På skyldigheten att vägra vittna tillämpas dessutom vad som föreskrivs i 17 kap. 10 §, 11 § 3 mom., 12 § 2 och 3 mom., 13 § 1 och 3 mom., 15 § 1 mom. samt 16 § i rättegångsbalken.

En persons skyldighet att vägra vittna enligt 17 kap. 11 § 3 mom., 12 § 2 och 3 mom., 13 § 1 och 3 mom. samt 16 § i rättegångsbalken kvarstår även om personen i fråga inte längre befinner sig i den ställning i vilken omständigheten i fråga kom till hans eller hennes kännedom.

En person som har fått information som avses i 17 kap. 11 § 3 mom. eller 13 § 1 eller 3 mom. i rättegångsbalken när han eller hon var anställd hos eller annars biträdde den som avses i bestämmelsen i fråga har motsvarande skyldighet att vägra vittna som de som avses i de nämnda bestämmelserna. Personen kan dock åläggas att vittna under de förutsättningar som anges i 17 kap. 15 § 1 mom. i rättegångsbalken.

39 d §

Inverkan av tystnadsplikt enligt någon annan lag på hörande av ett vittne

Ett vittne får höras om en omständighet som omfattas av tystnadsplikt som föreskrivs i någon annan lag endast om

1) hörandet är nödvändigt för att utreda ärendet, eller

2) den i vars intresse tystnadsplikten har föreskrivits samtycker till att vittnet vittnar.

Besvärsmyndigheten får dock inte höra vittnet om en omständighet som omfattas av vittnets tystnadsplikt enligt 1 mom., om hö-

randet skulle strida mot ett synnerligen viktigt allmänt intresse eller ett barns bästa eller mot något annat synnerligen viktigt enskilt intresse, utom om avstående från hörande skulle äventyra en rättvis rättegång.

39 e §

Motivering av vittnets vägran

Om ett vittne vägrar vittna, ska han eller hon uppge grunden för sin vägran och visa sannolika skäl för den.

Om en person dock vägrar vittna på en grund som avses i 39 b § 3 mom. 1 punkten, 39 b § 4 mom. eller 39 c § 2 mom. ska vägran godtas, om inte personen klart har misstagit sig beträffande innehållet i rätten eller skyldigheten att vägra vittna eller vägran annars är klart orgrundad.

39 f §

Övriga bestämmelser om hörande av vittnen

På hörande av vittnen tillämpas dessutom vad som bestäms i 17 kap. 31, 32, 43, 44, 46 och 50 §, 51 § 1 och 2 mom., 52 § samt 62—64 § i rättegångsbalken.

39 g §

Övrigt personligt hörande

Vid muntlig förhandling får även en person som enligt 39 a § inte får höras som vittne höras personligen, om hörandet behövs för att utreda ärendet.

39 h §

Hörande av omyndiga

En omyndig kan höras vid muntlig förhandling. I samband med hörandet får den omyndige inte ges sådan information som allvarligt kan äventyra hans eller hennes hälsa eller utveckling. En person under 15 år får dock endast höras om hörandet är av väsentlig betydelse för utredningen av ärendet och hörandet inte bedöms medföra betydande

skada för personen. Om det behövs för att skydda en omyndig eller utreda hans eller hennes oberoende åsikt, ska den omyndige höras personligen så att utöver honom eller henne endast en eller flera av besvärsmyndighetens medlemmar och föredraganden är närvarande.

Besvärsmyndigheten ska vid behov förordna en stödperson för en omyndig som ska höras. Stödpersonen har till uppgift att under rättegången stödja den som ska höras och hjälpa honom eller henne i frågor som gäller behandlingen av ärendet.

Om en omyndig hörs på det sätt som föreskrivs i 1 mom. utan att alla rättegångsparter är närvarande, ska parterna och den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet eller som annars är delaktig i rättegången ges tillfälle att föreslå om vilka omständigheter den omyndige ska höras. Dessutom ska parterna ges tillfälle att ta del av det utarbetade eller inspelade rättegångsmaterialet om innehållet i hörandet och att framföra sin åsikt om innehållet. Rätten att få information får begränsas om det undanhållandet av en uppgift behövs för att skydda en omyndig eller för att trygga något annat synnerligen viktigt intresse för den omyndige.

40 §

Hörande av sakkunniga

Besvärsmyndigheten kan av en enskild sakkunnig inhämta ett utlåtande om en fråga som kräver särskild sakkunskap, med iakttagande i tillämpliga delar av 17 kap. 34—36, 43, 45, 46, 50 §, 51 § 1 och 2 mom., 52 och 64 § i rättegångsbalken.

41 §

Syn

Besvärsmyndigheten kan för utredning av ärendet förrätta syn av ett föremål som inte utan svårighet kan hämtas till besvärsmyndigheten eller av fast egendom eller en plats eller något annat objekt. På syn tillämpas vad som föreskrivs i 17 kap. 40 § i rättegångsbalken samt vad som i denna lag föreskrivs om muntlig förhandling.

Syn får förrättas trots att omständigheter som omfattas av tystnadsrätt eller tystnadsplikt framgår av syneobjektet, om synen utan oskäligen olägenheter kan förrättas så att omständigheterna inte kommer fram.

42 §

Framläggande av handlingar och föremål

För besvärsmyndigheten kan som bevis läggas fram handlingar eller föremål. På framläggande av handlingar och föremål för besvärsmyndigheten tillämpas vad som föreskrivs i 17 kap. 39 och 40 § i rättegångsbalken.

Handlingar eller föremål får läggas fram trots att omständigheter som omfattas av tystnadsrätt eller tystnadsplikt framgår av handlingarna eller föremålen, om handlingarna eller föremålen utan oskäligen olägenheter kan läggas fram så att omständigheterna inte kommer fram.

43 §

Kallelse till muntlig förhandling

Besvärsmyndigheten ska till en muntlig förhandling kalla parterna, en företrädare för den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet eller som annars är delaktig i rättegången samt de övriga personer vilkas närvaro besvärsmyndigheten anser vara behövlig. Om den muntliga förhandlingen har begränsats enligt 37 § 2 mom., behöver de parter vilkas närvaro till följd av begränsningen är uppenbart onödig inte kallas.

En part eller partens lagliga företrädare kallas till en muntlig förhandling vid äventyr att utevaro inte hindrar att ärendet handläggs och avgörs. Parten eller företrädaren kan kallas att personligen infinna sig till den muntliga förhandlingen, om det behövs för att ärendet ska kunna utredas. I sådana fall kan vite föreläggas.

Besvärsmyndigheten ser till att de personer som avses i 1 mom. samt vittnen och sakkunniga kallas till muntlig förhandling med iakttagande av det som i förvaltningslagen föreskrivs om delgivning, om inte kallandet anförtrots parten.

På kallande av vittnen och sakkunniga till muntlig förhandling i övrigt tillämpas vad som föreskrivs i 17 kap. 41 och 42 § i rättegångsbalken.

46 §

Inspelning

Besvärsmyndigheten ska göra en ljudupptagning eller annan motsvarande inspelning av hörandet av en part, en företrädare för den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet eller som annars är delaktig i rättegången, ett vittne, en sakkunnig eller någon annan som hörs vid en muntlig förhandling.

Om det inte är möjligt att göra en inspelning, ska det i protokollet tillräckligt exakt antecknas vad som har berättats i ärendet. En protokollförd muntlig utsaga ska genast läsas upp, och avgivarens yttrande om huruvida utsagan har blivit riktigt protokollförd ska antecknas i protokollet.

47 §

Bevarande av inspelningar

En inspelning ska bevaras i minst sex månader från det att ärendet avgjordes. Om ändring har sökts genom besvär, ska inspelningen dock bevaras tills ärendet har avgjorts och avgörandet har vunnit laga kraft.

49 §

Kostnadsersättning till vittnet, någon annan som hörs och stödpersonen

Ett vittne har rätt att få skälig ersättning för behövliga kostnader för resa och uppehälle samt för ekonomisk förlust.

Till ett vittne som besvärsmyndigheten självmant har kallat in liksom även till ett vittne som åberopats av staten i dess egenkap av part betalas ersättning av statens medel enligt vad som separat föreskrivs om betalning av bevisningskostnader med statens medel.

En part ska betala ersättning till ett vittne som parten har åberopat. Till ett vittne som

har åberopats av någon annan part än staten kan ersättning betalas av statens medel, om vittnesmålet har behövts för utredningen av ärendet. Ett vittne har rätt att i förskott få ersättning för sina kostnader för resa och uppehälle. På betalning av förskott tillämpas vad som föreskrivs i 17 kap. 65 § 3 och 4 mom. i rättegångsbalken.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om ersättande av vittnens kostnader ska också tillämpas på kostnadsersättningar till personer som hörs enligt 39 g § och stödpersoner enligt 39 h § 2 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 13 § i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar (381/2007) 13 § som följer:

13 §

Begränsning av allmänhetens närvarorätt

Förvaltningsdomstolen får begränsa allmänhetens närvaro vid offentlig förhandling, om det behövs för att ett vittne, någon annan som ska höras eller en rättegångspart eller den som står i ett i 39 b § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen avsett förhållande till en sådan person ska kunna skyddas mot hot mot liv eller hälsa. Förvaltningsdomstolen får be-

gränsa allmänhetens närvaro vid offentlig förhandling också om det behövs för att undvika trängsel eller av orsaker som beror på föremålet för en syneförrättning.

Förvaltningsdomstolen får förbjuda personer under 15 år att närvara vid offentlig förhandling, om det kan vara skadligt för dem att vara närvarande.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 40 § i förvaltningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i förvaltningslagen (434/2003) 40 § som följer:

40 §

Muntlig bevisning

Av särskilda skäl kan i ett förvaltnings-
ärende ett vittne höras muntligen under för-
säkran samt en part höras muntligen. Parter
som omedelbart berörs av beslutet i ärendet
ska ges tillfälle att vara närvarande då ett
vittne eller en part hörs. Parter har rätt att
ställa frågor till den som hörs samt att uttala
sin åsikt om dennas berättelse.

Handräckning för användande av muntliga
bevismedel ges av den förvaltningsdomstol
vid vilken vittnet eller parten lämpligast kan
höras. I justitieförvaltningsärenden som be-
handlas av en domstol verkställs hörandet av
domstolen i fråga.

I fråga om vittnesjäv samt ett vittnes rätt att
vägra vittna gäller förvaltningsprocesslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag**om ändring av 207 § i miljöskyddslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i miljöskyddslagen (527/2014) 207 § som följer:

207 §

Hörande av vittnen

rätt att ställa frågor samt uttala sin åsikt om vittnets eller partens berättelse. I fråga om vittnesarvoden tillämpas förvaltningsprocesslagen.

Den statliga miljötillståndsmyndigheten kan, om det av särskilda skäl behövs, höra ett vittne muntligen under försäkran samt en part muntligen. Parterna ska ges tillfälle att närvara då ett vittne eller en part hörs, och de har

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.**Lag****om ändring av 11 kap. 15 § i vattenlagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i vattenlagen (587/2011) 11 kap. 15 § som följer:

11 luku

Ansökningsförfarande

15 §

Muntlig bevisning

När ett vittne eller en part hörs vid muntlig
bevisning ska parter som berörs av hörandet
ges tillfälle att närvara.

Tillståndsmyndigheten kan höra ett vittne
muntligen under försäkran samt en part
muntligen i samband med förrättning av syn
enligt 38 § i förvaltningslagen eller annars
vid behov.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag**om ändring av 14 § i lagen om besvärsnämnden för olycksfallsärenden**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om besvärsnämnden för olycksfallsärenden (1316/2010) 14 § som följer:

14 §

Behandlingen av ärenden

Vid behandlingen av ärenden i besvärsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs särskilt.

Bestämmelserna i 38 § i förvaltningsprocesslagen om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i besvärsnämnden. Oberoende av vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i besvärsnämnden också de bestämmelser i 37, 39, 39 a—39 h och 40—50 § i nämnda lag som gäller behandling och utredning av ärenden.

De kostnader för vilka det enligt 49 och 50 § i förvaltningsprocesslagen betalas ersättning av statens medel, ersätts, med undantag

av ersättning till ett vittne som åberopats av staten, av besvärsnämndens medel.

Bestämmelserna om extraordinärt ändringssökande i 11 kap. i förvaltningsprocesslagen tillämpas inte på ärenden som hör till besvärsnämndens behörighet.

Besvärsnämnden kan undanröja ett laga-kraftvunnet beslut av en försäkringsanstalt och förordna att ärendet ska behandlas på nytt i enlighet med vad som särskilt bestäms genom lag.

Besvärsnämnden kan lämna en skriftlig eller muntlig utredning obeaktad, om utredningen kommer in till besvärsnämnden först den dag då ärendet avgörs eller därefter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag

om ändring av 12 § i lagen om besvärnämnden för arbetspensionsärenden

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om besvärnämnden för arbetspensionsärenden (677/2005) 12 § sådan den lyder i lag 1318/2010 som följer:

12 §

Tillämpning av förvaltningsprocesslagen

Vid behandlingen av ärenden i besvärnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs särskilt.

Bestämmelserna i 38 § i förvaltningsprocesslagen om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i besvärnämnden. Oberoende av vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i besvärnämnden också de bestämmelser i 37, 39, 39 a—39 h och 40—50 § i

nämnda lag som gäller behandling och utredning av ärenden.

De kostnader för vilka det enligt 49 och 50 § i förvaltningsprocesslagen betalas ersättning av statens medel, ersätts, med undantag av ersättning till ett vittne som åberopats av staten, av besvärnämndens medel.

Bestämmelserna om extraordinärt ändringssökande i 11 kap. i förvaltningsprocesslagen tillämpas inte på ärenden som hör till besvärnämndens behörighet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

8.

Lag**om ändring av 12 a kap. 5 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 12 a kap. 5 § sådan den lyder i lag 1320/2010 som följer:

12 a kap

Besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden

5 §

Behandlingen av ärenden

Vid behandlingen av ärenden i besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs särskilt genom lag.

Det som i 38 § i förvaltningsprocesslagen föreskrivs om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i besvärsnämnden. Oberoende av vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i besvärsnämnden också de bestämmelser i 37, 39, 39 a—39 h och 40—50 § i nämnda lag som gäller behandling och utredning av ärenden. Bestämmelserna om extraordinärt ändringssökande i 11 kap. i förvalt-

ningsprocesslagen tillämpas inte på ärenden som hör till besvärsnämndens behörighet.

I fråga om offentlighet vid rättegång i besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden och nämndens sammansättning vid avgörande i ett ärende som gäller offentlighet vid rättegång föreskrivs i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar.

Ett beslut av besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden delges genom att beslutet sänds per post till mottagaren under den adress mottagaren har uppgett för besvärsnämnden. Ett lagakraftvunnet beslut av besvärsnämnden får verkställas såsom en lagakraftvunnen dom.

Besvärsnämnden kan lämna en skriftlig eller muntlig utredning obeaktad, om utredningen kommer in till besvärsnämnden först den dag då ärendet avgörs eller därefter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag**om ändring av 14 § i lagen om besvärsnämnden för social trygghet**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om besvärsnämnden för social trygghet (1299/2006) 14 § sådan den lyder i lag 1319/2010 som följer:

14 §

Behandlingen av ärenden

Vid behandlingen av ärenden i besvärsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs särskilt.

Bestämmelserna i 38 § i förvaltningsprocesslagen om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i besvärsnämnden. Oberoende av vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i besvärsnämnden också de bestämmelser i 37, 39, 39 a—39 h och 40—50 § i nämnda lag som gäller behandling och utredning av ärenden.

Bestämmelserna om extraordinärt ändringssökande i 11 kap. i förvaltningsprocesslagen tillämpas inte på ärenden som hör till besvärsnämndens behörighet.

Ett beslut av besvärsnämnden delges så att det sänds per post till mottagaren under den

adress som han eller hon har uppgett. Ändringssökanden anses ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter den då beslutet postades under den adress som han eller hon har uppgett, om inte något annat visas.

Ett lagakraftvunnet beslut av besvärsnämnden får verkställas såsom en lagakraftvunnen dom.

Ett beslut av besvärsnämnden är avgiftsfritt.

Besvärsnämnden kan undanröja ett lagakraftvunnet beslut av Folkpensionsanstalten och förordna att ärendet ska behandlas på nytt i enlighet med vad som särskilt bestäms genom lag.

Besvärsnämnden kan lämna en skriftlig eller muntlig utredning obeaktad, om utredningen kommer in till besvärsnämnden först den dag då ärendet avgörs eller därefter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

10.**Lag****om ändring av 12 § i lagen om besvärsnämnden för studiestöd**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om besvärsnämnden för studiestöd (1080/2012) som följer:

12 §

Tillämpning av förvaltningsprocesslagen

Vid behandlingen av ärenden i besvärsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs särskilt.

Bestämmelserna i 38 § i förvaltningsprocesslagen om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i besvärsnämnden. Oberoende av vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i besvärsnämnden också de bestäm-

melser i 37, 39, 39 a—39 h och 40—50 § i den lagen som gäller behandling och utredning av ärenden.

Bestämmelserna om extraordinärt ändringssökande i 11 kap. i förvaltningsprocesslagen tillämpas inte på ärenden som hör till besvärsnämndens behörighet. På förfarandet när beslut undanröjs tillämpas vad som i förvaltningsprocesslagen föreskrivs om besvär.

Denna lag träder i kraft den 20 .

11.

Lag**om ändring av 8 § i lagen om rättsskyddsnämnden för studerande**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om rättsskyddsnämnden för studerande (956/2011) 8 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1409/2011, som följer:

8 §

Behandlingen av ärenden

Nämnden sammanträder på kallelse av ordföranden eller vice ordföranden. Ärendena avgörs på föredragning.

Om inte något annat föreskrivs särskilt tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996) på behandlingen av ärenden i nämnden. Bestämmelserna i 38 § i förvaltningsprocesslagen om muntlig förhandling i förvaltnings-

domstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i nämnden. Trots 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i nämnden också de bestämmelser i 37, 39, 39 a—39 h och 40—50 § i den lagen som gäller behandling och utredning av ärenden.

Ett beslut av nämnden är avgiftsfritt.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 20 november 2014

Statsministerns ställföreträdare, finansminister

ANTTI RINNE

Justitieminister *Anna-Maja Henriksson*

1.

Lag**om ändring av förvaltningsprocesslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i förvaltningsprocesslagen (586/1996) 21, 33, 39, 40—43, 46, 47 och 49 §, av dem 43 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 435/2003, samt
fogas till lagen nya 33 a och 39 a—39 h § som följer:

Gällande lydelse

21 §

Fullmakt

Ett ombud skall förete fullmakt, om inte huvudmannen har befullmäktigat honom muntligen hos besvärsmyndigheten. Då fullmakt saknas skall vid behov beredas tillfälle att förete den, vilket dock inte hindrar att behandlingen fortgår under tiden. En advokat och ett allmänt rättsbiträde skall förete fullmakt endast om besvärsmyndigheten bestämmer så.

Ett ombud får inte utan huvudmannens samtycke på en annan person överföra en fullmakt som har utställs på en viss person.

Föreslagen lydelse

21 §

Fullmakt

Ett ombud skall förete fullmakt, om inte huvudmannen har befullmäktigat honom *eller henne* muntligen hos besvärsmyndigheten. Då fullmakt saknas skall vid behov beredas tillfälle att förete den, vilket dock inte hindrar att behandlingen fortgår under tiden. En advokat, ett allmänt rättsbiträde *och ett sådant rättegångsbiträde med tillstånd som avses i lagen om rättegångsbiträde med tillstånd (715/2011)* skall förete fullmakt endast om besvärsmyndigheten bestämmer så.

Ett ombud får inte utan huvudmannens samtycke på en annan person överföra en fullmakt som har utställs på en viss person.

33 §

33 §

Utredning av ett ärende

Besvärsmyndigheten skall se till att ärendet blir utrett och vid behov för en part eller den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet ange den tilläggsutredning som skall företas i ärendet.

Besvärsmyndigheten skall på tjänstens vägnar skaffa utredning i sådan omfattning som

Utredning av ett ärende

Besvärsmyndigheten ska se till att ärendet blir utrett och vid behov för en part eller den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet *eller som annars är delaktig i rättegången* ange den tilläggsutredning som ska lämnas i ärendet.

Besvärsmyndigheten ska på tjänstens vägnar skaffa utredning i sådan omfattning som en opartisk och rättvis behandling av ärendet och ärendets art kräver.

en opartisk och rättvis behandling av ärendet och ärendets art kräver.

33 a §

Skyldighet att lägga fram utredning

Var och en är skyldig att infinna sig i domstolen för att höras samt att tillåta förrättande av syn eller att lägga fram sådana föremål eller handlingar som avses i 42 § för domstolen, om inte något annat föreskrivs i lag.

Om en person har skyldighet eller rätt att vägra vittna i domstol, kan han eller hon inte åläggas att lägga fram en handling eller ett föremål eller att tillåta att syn förrättas för framläggande av utredning om en omständighet som omfattas av tystnadsplikt eller tystnadsrätt.

39 §

Hörande av vittnen

Vid muntlig förhandling kan som vittne höras en person som åberopas av en part eller av den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet eller som besvärmyndigheten anser det vara nödvändigt att höra. Om en skriftlig vittnesberättelse av privat natur åberopas i ärendet, skall vittnet höras muntligen förutsatt att detta inte är onödigt eller att det inte föreligger särskilda hinder för det.

En part kan höras under sanningsförsäkran om sådana omständigheter som är av särskild betydelse för avgörandet av saken.

Om hörande av vittne gäller i övrigt i tillämpliga delar 17 kap. 18—39 §§ rättegångsbalken och om hörande av part under sanningsförsäkran 62—65 §§ i samma kapitel.

39 §

Hörande av vittnen

Vid muntlig förhandling kan som vittne höras en person som åberopas av en part eller av den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet eller som annars är delaktig i rättegången eller som besvärmyndigheten anser det vara nödvändigt att höra. Om en skriftlig vittnesberättelse av privat natur åberopas i ärendet, ska vittnet höras muntligen endast om detta behövs för att utreda ärendet.

39 a §

Vittnesjäv

Som vittne får inte höras den som är enskild part i rättegången eller någon annan person vars rätt, fördel eller skyldighet det ärende som är föremål för rättegången direkt

gäller, och inte heller deras lagliga företrädare.

Som vittne får inte heller höras en person som vid samma rättegång för talan för och företräder den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet eller som annars är delaktig i rättegången.

39 b §

Vittnets tystnadsrätt

En parts nuvarande eller tidigare make eller nuvarande sambo, syskon, släkting i rätt upp- eller nedstigande led eller en person som har någon annan motsvarande nära relation till parten som kan jämföras med ett parförhållande eller släktskap får vägra vittna.

Om en person som avses i 1 mom. samtycker till att vittna, får samtycket inte återkallas, om inte något annat följer av någon annan tystnadsplikt eller tystnadsrätt enligt denna lag.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. får ett vittne vägra vittna till den del avläggandet av vittnesmål skulle röja

1) en omständighet vars yppande kan leda till risk för åtal eller administrativa påföljder av straffkaraktär för honom eller henne eller en sådan närstående till honom eller henne som avses i 1 mom.,

2) en affärs- eller yrkeshemlighet, om inte skäl som är synnerligen viktiga med beaktande av ärendets natur, bevisningens betydelse för avgörandet av ärendet och följderna av att bevisningen inte läggs fram samt övriga omständigheter kräver att han eller hon vittnar, eller

3) en upplysning som avses i 16 § i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation (460/2003).

Dessutom får ett sådant anonymt vittne som avses i 17 kap. 33 § i rättegångsbalken vägra vittna till den del detta skulle kunna röja hans eller hennes identitet eller kontaktuppgifter.

39 c §

Vittnets skyldighet att vägra vittna

Ingen får vittna om innehållet i besvärsmyndighetens beslutsöverläggning.

Alla andra än ett sådant anonymt vittne som avses i 17 kap. 33 § i rättegångsbalken är skyldiga att vägra vittna till den del detta skulle kunna röja det anonyma vittnets identitet eller kontaktuppgifter.

På skyldigheten att vägra vittna tillämpas dessutom vad som föreskrivs i 17 kap. 10 §, 11 § 3 mom., 12 § 2 och 3 mom., 13 § 1 och 3 mom., 15 § 1 mom. samt 16 § i rättegångsbalken.

En persons skyldighet att vägra vittna enligt 17 kap. 11 § 3 mom., 12 § 2 och 3 mom., 13 § 1 och 3 mom. samt 16 § i rättegångsbalken kvarstår även om personen i fråga inte längre befinner sig i den ställning i vilken omständigheten i fråga kom till hans eller hennes kännedom.

En person som har fått information som avses i 17 kap. 11 § 3 mom. eller 13 § 1 eller 3 mom. i rättegångsbalken när han eller hon var anställd hos eller annars biträdde den som avses i bestämmelsen i fråga har motsvarande skyldighet att vägra vittna som de som avses i de nämnda bestämmelserna. Personen kan dock åläggas att vittna under de förutsättningar som anges i 17 kap. 15 § 1 mom. i rättegångsbalken.

39 d §

Inverkan av tystnadsplikt enligt någon annan lag på hörande av ett vittne

Ett vittne får höras om en omständighet som omfattas av tystnadsplikt som föreskrivs i någon annan lag endast om

1) hörandet är nödvändigt för att utreda ärendet, eller

2) den i vars intresse tystnadsplikten har föreskrivits samtycker till att vittnet vittnar.

Besvärsmyndigheten får dock inte höra vittnet om en omständighet som omfattas av vittnets tystnadsplikt enligt 1 mom., om hörandet skulle strida mot ett synnerligen viktigt allmänt intresse eller ett barns bästa el-

ler mot något annat synnerligen viktigt enskilt intresse, utom om avstående från hörande skulle äventyra en rättvis rättegång.

39 e §

Motivering av vittnets vägran

Om ett vittne vägrar vittna, ska han eller hon uppge grunden för sin vägran och visa sannolika skäl för den.

Om en person dock vägrar vittna på en grund som avses i 39 b § 3 mom. 1 punkten, 39 b § 4 mom. eller 39 c § 2 mom. ska vägran godtas, om inte personen klart har misstagit sig beträffande innehållet i rätten eller skyldigheten att vägra vittna eller vägran annars är klart ogrundad.

39 f §

Övriga bestämmelser om hörande av vittnen

På hörande av vittnen tillämpas dessutom vad som bestäms i 17 kap. 31, 32, 43, 44, 46 och 50 §, 51 § 1 och 2 mom., 52 § samt 62—64 § i rättegångsbalken.

39 g §

Övrigt personligt hörande

Vid muntlig förhandling får även en person som enligt 39 a § inte får höras som vittne höras personligen, om hörandet behövs för att utreda ärendet.

39 h §

Hörande av omyndiga

En omyndig kan höras vid muntlig förhandling. I samband med hörandet får den omyndige inte ges sådan information som allvarligt kan äventyra hans eller hennes hälsa eller utveckling. En person under 15 år får dock endast höras om hörandet är av väsentlig betydelse för utredningen av ärendet

och hörandet inte bedöms medföra betydande skada för personen. Om det behövs för att skydda en omyndig eller utreda hans eller hennes oberoende åsikt, ska den omyndige höras personligen så att utöver honom eller henne endast en eller flera av besvärsmyndighetens medlemmar och föredraganden är närvarande.

Besvärsmyndigheten ska vid behov förordna en stödperson för en omyndig som ska höras. Stödpersonen har till uppgift att under rättegången stödja den som ska höras och hjälpa honom eller henne i frågor som gäller behandlingen av ärendet.

Om en omyndig hörs på det sätt som föreskrivs i 1 mom. utan att alla rättegångsparter är närvarande, ska parterna och den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet eller som annars är delaktig i rättegången ges tillfälle att föreslå om vilka omständigheter den omyndige ska höras. Dessutom ska parterna ges tillfälle att ta del av det utarbetade eller inspelade rättegångsmaterialet om innehållet i hörandet och att framföra sin åsikt om innehållet. Rätten att få information får begränsas om det undanhållandet av en uppgift behövs för att skydda en omyndig eller för att trygga något annat synnerligen viktigt intresse för den omyndige.

40 §

Hörande av sakkunniga

Besvärsmyndigheten kan av en enskild sakkunnig inhämta utlåtande om en fråga som kräver särskild sakkunskap, med iakttagande i tillämpliga delar av 17 kap. 46 § 2 mom., 47 och 48 samt 49—52 §§ rättegångsbalken.

Om en part åberopar en sakkunnig som inte har utsetts av besvärsmyndigheten, gäller angående denne vad som stadgas om vittnen.

41 §

Syn

För utredning av ärendet kan syn förrättas. Om syn gäller i tillämpliga delar vad denna lag stadgar om muntlig förhandling.

40 §

Hörande av sakkunniga

Besvärsmyndigheten kan av en enskild sakkunnig inhämta ett utlåtande om en fråga som kräver särskild sakkunskap, med iakttagande i tillämpliga delar av 17 kap. 34—36, 43, 45, 46, 50 §, 51 § 1 och 2 mom., 52 och 64 § i rättegångsbalken.

41 §

Syn

Besvärsmyndigheten kan för utredning av ärendet förrätta syn av ett föremål som inte utan svårighet kan hämtas till besvärsmyn-

digheten eller av fast egendom eller en plats eller något annat objekt. På syn tillämpas vad som föreskrivs i 17 kap. 40 § i rättegångsbalken samt vad som i denna lag föreskrivs om muntlig förhandling.

Syn får förrättas trots att omständigheter som omfattas av tystnadsrätt eller tystnadsplikt framgår av syneobjektet, om synen utan oskäligen olägenheter kan förrättas så att omständigheterna inte kommer fram.

42 §

Framläggande av handlingar och föremål

Om framläggande av handlingar eller föremål för besvärsmyndigheten gäller i tillämpliga delar vad 17 kap. 11 b—14 §§ samt 15 § 2 och 3 mom. rättegångsbalken stadgar om skriftliga bevis och vad 57 § 1 mom. i samma kapitel stadgar om hur föremål skall tillhandahållas rätten för besiktning.

43 §

Kallelse till muntlig förhandling

Besvärsmyndigheten skall till en muntlig förhandling kalla parterna, en företrädare för den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet och de övriga personer vilkas närvaro besvärsmyndigheten anser vara nödvändig. Har den muntliga förhandlingen begränsats enligt 37 § 2 mom., behöver de parter vilkas närvaro till följd av begränsningen är uppenbart onödig inte kallas.

En part eller hans lagliga företrädare kallas till en muntlig förhandling vid äventyr att utevaro inte hindrar att ärendet handläggs och avgörs. Han kan kallas att personligen infinna sig till den muntliga förhandlingen, om det är nödvändigt för att ärendet skall kunna utredas. I sådana fall kan vite föreläggas.

Besvärsmyndigheten ser till att de personer

42 §

Framläggande av handlingar och föremål

För besvärsmyndigheten kan som bevis läggas fram handlingar eller föremål. På framläggande av handlingar och föremål för besvärsmyndigheten tillämpas vad som föreskrivs i 17 kap. 39 och 40 § i rättegångsbalken.

Handlingar eller föremål får läggas fram trots att omständigheter som omfattas av tystnadsrätt eller tystnadsplikt framgår av handlingarna eller föremålen, om handlingarna eller föremålen utan oskäligen olägenheter kan läggas fram så att omständigheterna inte kommer fram.

43 §

Kallelse till muntlig förhandling

Besvärsmyndigheten ska till en muntlig förhandling kalla parterna, en företrädare för den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet eller som annars är delaktig i rättegången samt de övriga personer vilkas närvaro besvärsmyndigheten anser vara behövlig. Om den muntliga förhandlingen har begränsats enligt 37 § 2 mom., behöver de parter vilkas närvaro till följd av begränsningen är uppenbart onödig inte kallas.

En part eller partens lagliga företrädare kallas till en muntlig förhandling vid äventyr att utevaro inte hindrar att ärendet handläggs och avgörs. Parten eller företrädaren kan kallas att personligen infinna sig till den muntliga förhandlingen, om det behövs för att ärendet ska kunna utredas. I sådana fall kan vite föreläggas.

Besvärsmyndigheten ser till att de personer

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

som avses i 1 mom. samt vittnen och sakkunniga kallas till muntlig förhandling med iakttagande av det som i förvaltningslagen föreskrivs om delgivning. En part kan också kallas till muntlig förhandling genom brev som sänds per post till den adress denne uppgivit för domstolen.

som avses i 1 mom. samt vittnen och sakkunniga kallas till muntlig förhandling med iakttagande av det som i förvaltningslagen föreskrivs om delgivning, om inte kallandet anförtrotts parten.

På kallande av vittnen och sakkunniga till muntlig förhandling i övrigt tillämpas vad som föreskrivs i 17 kap. 41 och 42 § i rättegångsbalken.

46 §

46 §

*Ljudupptagning****Inspelande***

Då ett vittne eller en sakkunnig hörs eller då en part hörs under sanningsförsäkran skall utsagan tas upp på fonetisk väg.

Besvärmyndigheten ska göra en ljudupptagning eller annan motsvarande inspelning av hörandet av en part, en företrädare för den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet eller som annars är delaktig i rättegången, ett vittne, en sakkunnig eller någon annan som hörs vid en muntlig förhandling.

Är ljudupptagning inte möjlig eller om det är uppenbart onödigt att på fonetisk väg ta upp en utsaga på grund av att den är kort, skall i protokollet ordagrant antecknas vad som har berättats i saken. En protokollförd muntlig utsaga skall genast läsas upp, och i protokollet skall antecknas avgivarens yttrande om huruvida utsagan har blivit riktigt protokollförd.

Om det inte är möjligt att göra en inspelning, ska det i protokollet tillräckligt exakt antecknas vad som har berättats i ärendet. En protokollförd muntlig utsaga ska genast läsas upp, och avgivarens yttrande om huruvida utsagan har blivit riktigt protokollförd ska antecknas i protokollet.

47 §

47 §

*På fonetisk väg upptagen utsaga****Bevarande av inspelningar***

En på fonetisk väg upptagen utsaga skall skrivas ut om besvärmyndigheten eller, om dess beslut har överklagats, fullföljdsmyndigheten anser att det behövs. Ljudupptagning får kopieras eller skrivas ut också om en part eller någon annan begär det.

Ljudupptagningen skall bevaras i minst sex månader från det saken avgjordes. Om ändring har sökts genom besvär, skall upptagningen dock bevaras tills saken har avgjorts och avgörandet har vunnit laga kraft.

En inspelning ska bevaras i minst sex månader från det att ärendet avgjordes. Om ändring har sökts genom besvär, ska inspelningen dock bevaras tills ärendet har avgjorts och avgörandet har vunnit laga kraft.

49 §

Vittneskostnader

Ett vittne har rätt att få skäligen ersättning för nödvändiga kostnader för resa och uppehälle samt för ekonomisk förlust.

Till ett vittne som besvärsmyndigheten själv har kallat in liksom även till ett vittne som åberopats av staten i dess egenskap av part betalas ersättning av statens medel enligt vad som stadgas om bestridande av bevisningskostnader med statens medel.

En part skall betala ersättning till ett vittne som han har åberopat. Ett vittne har rätt att i förskott få ersättning för sina kostnader för resa och uppehälle. Om utbetalning av förskott gäller i tillämpliga delar 17 kap. 40 § 4 och 5 mom. rättegångsbalken.

Till ett i 3 mom. avsett vittne som har åberopats av någon annan part än staten kan betalas ersättning av statens medel, om vittnesmålet har varit nödvändigt för utredningen av ärendet.

49 §

Kostnadsersättning till vittnet, någon annan som hörs och stödpersonen

Ett vittne har rätt att få skäligen ersättning för behövliga kostnader för resa och uppehälle samt för ekonomisk förlust.

Till ett vittne som besvärsmyndigheten själv har kallat in liksom även till ett vittne som åberopats av staten i dess egenskap av part betalas ersättning av statens medel enligt vad som *separat föreskrivs om betalning* av bevisningskostnader med statens medel.

En part ska betala ersättning till ett vittne som parten har åberopat. *Till ett vittne som har åberopats av någon annan part än staten kan ersättning betalas av statens medel, om vittnesmålet har behövts för utredningen av ärendet.* Ett vittne har rätt att i förskott få ersättning för sina kostnader för resa och uppehälle. På betalning av förskott tillämpas vad som föreskrivs i 17 kap. 65 § 3 och 4 mom. i rättegångsbalken.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om ersättande av vittnens kostnader ska också tillämpas på kostnadsersättningar till personer som hörs enligt 39 g § och stödpersoner enligt 39 h § 2 mom.

2.

Lag**om ändring av 13 § i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar (381/2007) 13 § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

13 §

Begränsning av allmänhetens närvarorätt

Begränsning av allmänhetens närvarorätt

Förvaltningsdomstolen får begränsa allmänhetens närvaro vid offentlig förhandling, om det är nödvändigt för att ett vittne, någon annan som skall höras eller en rättegångspart eller den som står i ett sådant förhållande till någon av dessa personer som avses i 15 kap. 10 § 2 mom. i strafflagen (39/1889) skall kunna skyddas för hot mot liv eller hälsa. Förvaltningsdomstolen får också begränsa allmänhetens närvaro vid offentlig förhandling, om det är nödvändigt för att undvika trängsel eller av orsaker som beror på föremålet för en syneförrättning.

Förvaltningsdomstolen får förbjuda personer under 15 år att närvara vid offentlig förhandling, om det kan vara skadligt för dem att vara närvarande.

Förvaltningsdomstolen får begränsa allmänhetens närvaro vid offentlig förhandling, om det behövs för att ett vittne, någon annan som ska höras eller en rättegångspart eller den som står i *ett i 39 b § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen* avsett förhållande till en sådan person ska kunna skyddas mot hot mot liv eller hälsa. Förvaltningsdomstolen får begränsa allmänhetens närvaro vid offentlig förhandling också om det behövs för att undvika trängsel eller av orsaker som beror på föremålet för en syneförrättning.

Förvaltningsdomstolen får förbjuda personer under 15 år att närvara vid offentlig förhandling, om det kan vara skadligt för dem att vara närvarande.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 40 § i förvaltningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i förvaltningslagen (434/2003) 40 § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

40 §

40 §

*Muntlig bevisning**Muntlig bevisning*

Av särskilda skäl kan i ett förvaltningsärende ett vittne höras under ed eller försäkran och en part under sanningsförsäkran. Parter som omedelbart berörs av beslutet i ärendet skall ges tillfälle att vara närvarande då ett vittne eller en part hörs. Parter har rätt att ställa frågor till den som hörs samt att uttala sin åsikt om dennes berättelse.

Handräckning för användande av muntliga bevismedel ges av den förvaltningsdomstol vid vilken vittnet eller parten lämpligast kan höras. I justitieförvaltningsärenden som behandlas av en domstol verkställs hörandet av domstolen i fråga.

I fråga om vittnesjäv samt ett vittnes och en parts rätt att vägra vittna gäller förvaltningsprocesslagen.

Av särskilda skäl kan i ett förvaltningsärende ett vittne höras *muntligen under försäkran samt en part höras muntligen*. Parter som omedelbart berörs av beslutet i ärendet ska ges tillfälle att vara närvarande då ett vittne eller en part hörs. Parter har rätt att ställa frågor till den som hörs samt att uttala sin åsikt om dennas berättelse.

Handräckning för användande av muntliga bevismedel ges av den förvaltningsdomstol vid vilken vittnet eller parten lämpligast kan höras. I justitieförvaltningsärenden som behandlas av en domstol verkställs hörandet av domstolen i fråga.

I fråga om vittnesjäv samt ett vittnes rätt att vägra vittna gäller förvaltningsprocesslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag**om ändring av 207 § i miljöskyddslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i miljöskyddslagen (527/2014) 207 § som följer:

Gällande lydelse

207 §

Hörande av vittnen

Den statliga miljötillståndsmyndigheten kan, om det av särskilda skäl behövs, höra vittnen under ed och parter under sanningsförsäkran. Parterna ska ges tillfälle att närvara då ett vittne eller en part hörs, och de har rätt att ställa frågor samt uttala sin åsikt om vittnets eller partens berättelse. I fråga om vittnesarvoden tillämpas förvaltningsprocesslagen

Föreslagen lydelse

207 §

Hörande av vittnen

Den statliga miljötillståndsmyndigheten kan, om det av särskilda skäl behövs, höra *ett vittne muntligen under försäkran samt en part muntligen*. Parterna ska ges tillfälle att närvara då ett vittne eller en part hörs, och de har rätt att ställa frågor samt uttala sin åsikt om vittnets eller partens berättelse. I fråga om vittnesarvoden tillämpas förvaltningsprocesslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.**Lag****om ändring av 11 kap. 15 § i vattenlagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i vattenlagen (587/2011) 11 kap. 15 § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

Ansökningsförfarande

15 §

Muntlig bevisning

Tillståndsmyndigheten kan höra ett vittne under ed eller försäkran och en part under sanningsförsäkran i samband med förrättning av syn enligt 38 § i förvaltningslagen eller annars vid behov.

När ett vittne eller en part hörs vid muntlig bevisning ska parter som berörs av hörandet ges tillfälle att närvara.

15 §

Muntlig bevisning

Tillståndsmyndigheten kan höra ett vittne *muntligen under försäkran samt en part muntligen* i samband med förrättning av syn enligt 38 § i förvaltningslagen eller annars vid behov.

När ett vittne eller en part hörs vid muntlig bevisning ska parter som berörs av hörandet ges tillfälle att närvara.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag**om ändring av 14 § i lagen om besvärsnämnden för olycksfallsärenden**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om besvärsnämnden för olycksfallsärenden (1316/2010) 14 § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

14 §

14 §

*Behandlingen av ärenden**Behandlingen av ärenden*

Vid behandlingen av ärenden i besvärsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs särskilt.

Bestämmelserna i 38 § i förvaltningsprocesslagen om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i besvärsnämnden. Oberoende av vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i besvärsnämnden också de bestämmelser i 37 och 39—50 § i nämnda lag som gäller behandling och utredning av ärenden.

De kostnader för vilka det enligt 49 och 50 § i förvaltningsprocesslagen betalas ersättning av statens medel, ersätts, med undantag av ersättning till ett vittne som åberopats av staten, av besvärsnämndens medel.

Bestämmelserna om extraordinärt ändringsökande i 11 kap. i förvaltningsprocesslagen tillämpas inte på ärenden som hör till besvärsnämndens behörighet.

Besvärsnämnden kan undanröja ett laga-kraftvunnet beslut av en försäkringsanstalt och förordna att ärendet ska behandlas på nytt i enlighet med vad som särskilt bestäms genom lag.

Besvärsnämnden kan lämna en skriftlig eller muntlig utredning obeaktad, om utredningen kommer in till besvärsnämnden först den dag då ärendet avgörs eller därefter.

Vid behandlingen av ärenden i besvärsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs särskilt.

Bestämmelserna i 38 § i förvaltningsprocesslagen om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i besvärsnämnden. Oberoende av vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i besvärsnämnden också de bestämmelser i 37, 39, 39 a—39 h och 40—50 § i nämnda lag som gäller behandling och utredning av ärenden.

De kostnader för vilka det enligt 49 och 50 § i förvaltningsprocesslagen betalas ersättning av statens medel, ersätts, med undantag av ersättning till ett vittne som åberopats av staten, av besvärsnämndens medel.

Bestämmelserna om extraordinärt ändringsökande i 11 kap. i förvaltningsprocesslagen tillämpas inte på ärenden som hör till besvärsnämndens behörighet.

Besvärsnämnden kan undanröja ett laga-kraftvunnet beslut av en försäkringsanstalt och förordna att ärendet ska behandlas på nytt i enlighet med vad som särskilt bestäms genom lag.

Besvärsnämnden kan lämna en skriftlig eller muntlig utredning obeaktad, om utredningen kommer in till besvärsnämnden först den dag då ärendet avgörs eller därefter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag**om ändring av 12 § i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden (677/2005) 12 § sådan den lyder i lag 1318/2010 som följer:

Gällande lydelse

12 §

Tillämpning av förvaltningsprocesslagen

Vid behandlingen av ärenden i besvärsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs särskilt.

Bestämmelserna i 38 § i förvaltningsprocesslagen om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i besvärsnämnden. Oberoende av vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i besvärsnämnden också de bestämmelser i 37 och 39—50 § i nämnda lag som gäller behandling och utredning av ärenden.

De kostnader för vilka det enligt 49 och 50 § i förvaltningsprocesslagen betalas ersättning av statens medel, ersätts, med undantag av ersättning till ett vittne som åberopats av staten, av besvärsnämndens medel.

Bestämmelserna om extraordinärt ändringsökande i 11 kap. i förvaltningsprocesslagen tillämpas inte på ärenden som hör till besvärsnämndens behörighet.

Föreslagen lydelse

12 §

Tillämpning av förvaltningsprocesslagen

Vid behandlingen av ärenden i besvärsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs särskilt.

Bestämmelserna i 38 § i förvaltningsprocesslagen om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i besvärsnämnden. Oberoende av vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i besvärsnämnden också de bestämmelser i 37, 39, 39 a—39 h och 40—50 § i nämnda lag som gäller behandling och utredning av ärenden.

De kostnader för vilka det enligt 49 och 50 § i förvaltningsprocesslagen betalas ersättning av statens medel, ersätts, med undantag av ersättning till ett vittne som åberopats av staten, av besvärsnämndens medel.

Bestämmelserna om extraordinärt ändringsökande i 11 kap. i förvaltningsprocesslagen tillämpas inte på ärenden som hör till besvärsnämndens behörighet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

8.

Lag**om ändring av 12 a kap. 5 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 12 a kap. 5 § sådan den lyder i lag 1320/2010 som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

12 a kap

Besvärnämnden för utkomstskyddsärenden

5 §

5 §

Behandlingen av ärenden

Behandlingen av ärenden

Vid behandlingen av ärenden i besvärnämnden för utkomstskyddsärenden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs särskilt genom lag.

Det som i 38 § i förvaltningsprocesslagen föreskrivs om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i besvärnämnden. Oberoende av vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i besvärnämnden också de bestämmelser i 37 och 39—50 § i nämnda lag som gäller behandling och utredning av ärenden. Bestämmelserna om extraordinärt ändringssökande i 11 kap. i förvaltningsprocesslagen tillämpas inte på ärenden som hör till besvärnämndens behörighet.

I fråga om offentlighet vid rättegång i besvärnämnden för utkomstskyddsärenden och nämndens sammansättning vid avgörande i ett ärende som gäller offentlighet vid rättegång föreskrivs i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar.

Ett beslut av besvärnämnden för utkomstskyddsärenden delges genom att beslutet sänds per post till mottagaren under den adress mottagaren har uppgett för besvärnämnden. Ett lagakraftvunnet beslut av be-

Vid behandlingen av ärenden i besvärnämnden för utkomstskyddsärenden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs särskilt genom lag.

Det som i 38 § i förvaltningsprocesslagen föreskrivs om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i besvärnämnden. Oberoende av vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i besvärnämnden också de bestämmelser i 37, 39, 39 a—39 h och 40—50 § i nämnda lag som gäller behandling och utredning av ärenden. Bestämmelserna om extraordinärt ändringssökande i 11 kap. i förvaltningsprocesslagen tillämpas inte på ärenden som hör till besvärnämndens behörighet.

I fråga om offentlighet vid rättegång i besvärnämnden för utkomstskyddsärenden och nämndens sammansättning vid avgörande i ett ärende som gäller offentlighet vid rättegång föreskrivs i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar.

Ett beslut av besvärnämnden för utkomstskyddsärenden delges genom att beslutet sänds per post till mottagaren under den adress mottagaren har uppgett för besvärnämnden. Ett lagakraftvunnet beslut av be-

svärsnämnden får verkställas såsom en laga-
kraftvunnen dom.

Besvärnsnämnden kan lämna en skriftlig el-
ler muntlig utredning obeaktad, om utred-
ningen kommer in till besvärnsnämnden först
den dag då ärendet avgörs eller därefter.

svärsnämnden får verkställas såsom en laga-
kraftvunnen dom.

Besvärnsnämnden kan lämna en skriftlig el-
ler muntlig utredning obeaktad, om utred-
ningen kommer in till besvärnsnämnden först
den dag då ärendet avgörs eller därefter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag**om ändring av 14 § i lagen om besvärsnämnden för social trygghet**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om besvärsnämnden för social trygghet (1299/2006) 14 § sådan den lyder i lag 1319/2010 som följer:

Gällande lydelse

14 §

Behandlingen av ärenden

Vid behandlingen av ärenden i besvärsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs särskilt.

Bestämmelserna i 38 § i förvaltningsprocesslagen om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i besvärsnämnden. Oberoende av vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i besvärsnämnden också de bestämmelser i 37 och 39—50 § i nämnda lag som gäller behandling och utredning av ärenden.

Bestämmelserna om extraordinärt ändringsökande i 11 kap. i förvaltningsprocesslagen tillämpas inte på ärenden som hör till besvärsnämndens behörighet.

Ett beslut av besvärsnämnden delges så att det sänds per post till mottagaren under den adress som han eller hon har uppgett. Ändringssökanden anses ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter den då beslutet postades under den adress som han eller hon har uppgett, om inte något annat visas.

Ett lagakraftvunnet beslut av besvärsnämnden får verkställas såsom en lagakraftvunnen dom.

Ett beslut av besvärsnämnden är avgiftsfritt.

Besvärsnämnden kan undanröja ett lagakraftvunnet beslut av Folkpensionsanstalten och förordna att ärendet ska behandlas på nytt i enlighet med vad som särskilt bestäms genom lag.

Föreslagen lydelse

14 §

Behandlingen av ärenden

Vid behandlingen av ärenden i besvärsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs särskilt.

Bestämmelserna i 38 § i förvaltningsprocesslagen om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i besvärsnämnden. Oberoende av vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i besvärsnämnden också de bestämmelser i 37, 39, 39 a—39 h och 40—50 § i nämnda lag som gäller behandling och utredning av ärenden.

Bestämmelserna om extraordinärt ändringssökande i 11 kap. i förvaltningsprocesslagen tillämpas inte på ärenden som hör till besvärsnämndens behörighet.

Ett beslut av besvärsnämnden delges så att det sänds per post till mottagaren under den adress som han eller hon har uppgett. Ändringssökanden anses ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter den då beslutet postades under den adress som han eller hon har uppgett, om inte något annat visas.

Ett lagakraftvunnet beslut av besvärsnämnden får verkställas såsom en lagakraftvunnen dom.

Ett beslut av besvärsnämnden är avgiftsfritt.

Besvärsnämnden kan undanröja ett lagakraftvunnet beslut av Folkpensionsanstalten och förordna att ärendet ska behandlas på nytt i enlighet med vad som särskilt bestäms genom lag.

Besvärnämnden kan lämna en skriftlig eller muntlig utredning obeaktad, om utredningen kommer in till besvärnämnden först den dag då ärendet avgörs eller därefter.

Besvärnämnden kan lämna en skriftlig eller muntlig utredning obeaktad, om utredningen kommer in till besvärnämnden först den dag då ärendet avgörs eller därefter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

10.

Lag**om ändring av 12 § i lagen om besvärsnämnden för studiestöd**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om besvärsnämnden för studiestöd (1080/2012) som följer:

Gällande lydelse

12 §

Tillämpning av förvaltningsprocesslagen

Vid behandlingen av ärenden i besvärsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs särskilt.

Bestämmelserna i 38 § i förvaltningsprocesslagen om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i besvärsnämnden. Oberoende av vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i besvärsnämnden också de bestämmelser i 37 och 39–50 § i den lagen som gäller behandling och utredning av ärenden.

Bestämmelserna om extraordinärt ändringsökande i 11 kap. i förvaltningsprocesslagen tillämpas inte på ärenden som hör till besvärsnämndens behörighet. På förfarandet när beslut undanröjs tillämpas vad som i förvaltningsprocesslagen föreskrivs om besvär.

Föreslagen lydelse

12 §

Tillämpning av förvaltningsprocesslagen

Vid behandlingen av ärenden i besvärsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs särskilt.

Bestämmelserna i 38 § i förvaltningsprocesslagen om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig *förhandling* i besvärsnämnden. Oberoende av vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i besvärsnämnden också de bestämmelser i 37, 39, 39 a–39 h och 40–50 § i den lagen som gäller behandling och utredning av ärenden.

Bestämmelserna om extraordinärt ändringsökande i 11 kap. i förvaltningsprocesslagen tillämpas inte på ärenden som hör till besvärsnämndens behörighet. På förfarandet när beslut undanröjs tillämpas vad som i förvaltningsprocesslagen föreskrivs om besvär.

Denna lag träder i kraft den 20 .

11.

Lag**om ändring av 8 § i lagen om rättsskyddsnämnden för studerande**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om rättsskyddsnämnden för studerande (956/2011) 8 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1409/2011, som följer:

Gällande lydelse

8§

Behandlingen av ärenden

Nämnden sammanträder på kallelse av ordföranden eller vice ordföranden. Ärendena avgörs på föredragning.

Om inte något annat föreskrivs särskilt tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996) på behandlingen av ärenden i nämnden. Bestämmelserna i 38 § i förvaltningsprocesslagen om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i nämnden. Trots 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i nämnden också de bestämmelser i 37 och 39–50 § i den lagen som gäller behandling och utredning av ärenden.

3 mom. har upphävts genom L 22.12.2011/1409.

Ett beslut av nämnden är avgiftsfritt.

Föreslagen lydelse

8 §

Behandlingen av ärenden

Nämnden sammanträder på kallelse av ordföranden eller vice ordföranden. Ärendena avgörs på föredragning.

Om inte något annat föreskrivs särskilt tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996) på behandlingen av ärenden i nämnden. Bestämmelserna i 38 § i förvaltningsprocesslagen om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i nämnden. Trots 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i nämnden också de bestämmelser i 37, 39, 39 a–39 h och 40–50 § i den lagen som gäller behandling och utredning av ärenden.

Ett beslut av nämnden är avgiftsfritt.

Denna lag träder i kraft den 20 .